

Integracijska iskustva suvremenih migranata iz Indije u Republici Hrvatskoj

Magdalenić Vincek, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:751277>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

Filozofski fakultet

Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju

DIPLOMSKI RAD

„Integracijska iskustva suvremenih migranata iz Indije u Republici Hrvatskoj“

Studentica: Ana Magdalenić Vincek

Mentorica: dr. sc. Marijeta Rajković Iveta, izv. prof.

Zagreb, rujan 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, Ana Magdalenić Vincek, izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad „Integracijska iskustva suvremenih migranata iz Indije u Republici Hrvatskoj“ izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentorice dr. sc. Marijete Rajković Iveta, izv. prof. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Vlastoručni potpis studenta

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Metodologija	3
1.2. Uzorak	4
1.3. Prethodna istraživanja	5
1.4. Teorijski okvir	8
2. Uzroci migracija	12
3. Uloga poslodavca u integraciji	20
4. Pravno-politička dimenzija integracije	22
5. Društveno – ekonomska dimenzija integracije.....	23
5.1. Jezik.....	25
5.2. Stanovanje	28
6. Kulturno – religijska dimenzija	31
6.1. Religija	34
7. Interakcijska dimenzija.....	36
8. Politika integracije Republike Hrvatske u odnosu na življena iskustva imigranata iz Indije u Republici Hrvatskoj	41
9. Zaključak	44
10. Popis literature	47
11. Internetski izvori	49
12. Sažetak	51

1. Uvod

Budući da Republika Hrvatska prema Popisu stanovništva iz 2021. godine bilježi 413 056 manje stanovnika u odnosu na Popis stanovništva iz 2011. godine,¹ tema imigracije i integracije stranaca u Republici Hrvatskoj postaje sve važnija. Također, prema statističkim podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Hrvatska od 2013. do 2023. godine bilježi gotovo kontinuiran rast doseljenika. Godine 2013. u Hrvatsku je doselilo 10 378 stanovnika. Nakon kontinuiranog rasta u godinama koje su uslijedile, 2018. godine bilježimo veliki porast, te je broj doseljenika dosegno čak 26 029, dok se u 2022. godini u Hrvatsku doselilo čak 57 972 doseljenika.² Godine 2023. ponovno je zabilježen rast te je broj doseljenika iznosio 69 396.³ Kroz navedene godine, najveći pritek imaju Zagrebačka županija, Primorsko-goranska županija, Splitsko-dalmatinska županija, dok Grad Zagreb drži prvo mjesto po broju doseljenika (ibid).

S obzirom na to da prema statistici Državnog zavoda za statistiku nisu dostupni podaci o tome koliko je od ukupno doseljenika došlo iz Indije, najbliži statistički podaci o oni o broju imigranata koji su u Hrvatsku doselili iz Azije od 2018. do 2023. godine. Dakle, 2018. godine statistički podaci bilježe 880 doseljenika iz Azije, 2019. godine 3 084, dok je u 2020. godini zabilježeno nešto manje doseljenika u odnosu na prethodnu godinu, odnosno, zabilježeno je 2 159 doseljenika iz Azije. Godine 2021. taj broj iznosio je 4 358, 2022. godine 11 874, a 2023. godine čak 17 923 (ibid.).

Nadalje, budući da za ovo razdoblje na službenim stranicama Ministarstva unutarnjih poslova nalazimo samo izvješća o „stanju iskorištenosti godišnje kvote dozvola za boravak i rad na određeni dan po djelatnostima i zanimanjima koje su izdane sukladno Odluci Vlade RH“,⁴ prilažem statističke podatke istog izvora o broju odobrenih dozvola za boravak i rad za 2023. godinu te za prvu polovicu 2024. godine. Dakle, ukupno je izdano 172 499 dozvola za boravak i rad za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. godine: „za novo zapošljavanje 112.981 dozvola, 40.660 za produljenje dozvola, te 18.858 za sezonske radnike, od toga najviše

¹ Usp. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf) (zadnje gledano 04. 08. 2024.).

² Usp. <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58061> (zadnje gledano 04. 08. 2024.).

³ Usp. <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76802> (zadnje gledano 04. 08. 2024.).

⁴ Usp. <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019> (zadnje gledano 04. 08. 2024.).

u djelatnosti turizma i ugostiteljstva (16.882)“ (ibid). Najveći broj dozvola za boravak i rad do u 2023. godini izdan je državljanima Bosne i Hercegovine (38.236), Srbije (24.028), Nepala (23.493), a zatim i Indije (15.627). Nakon toga slijede Sjeverna Makedonija (13.412), Filipini (10.999), Kosovo (9.922), Bangladeš (8.749), Turska (5.067) te Albanija (4.244) (ibid).

Što se tiče razdoblja od 1. siječnja do 31. srpnja 2024. godine ukupno je izdano 131.879 dozvola za boravak i rad. Od tog broja dozvola, izdano je 85.400 dozvola za novo zapošljavanje, 31.619 za produljenje dozvola, te 14.860 za sezonske radnike (od čega za djelatnost turizma i ugostiteljstva 13.866 dozvola).⁵ Slično prethodnoj godini, do 31. lipnja 2024. godine najviše je izdano dozvola za boravak i rad državljanima Bosne i Hercegovine (25.571), Srbije (20.974), Nepala (20.640) te Indije (12.122). Zatim slijede Sjeverna Makedonija (10.637), Filipini (8.572), Bangladeš (7.604), Kosovo (5.299), Uzbekistan (3.872) i Egipat (3.368) (ibid).

Budući da broj doseljenika u Republiku Hrvatsku neprestano raste, cilj ovog rada je istražiti razloge useljavanja te kroz različite dimenzije integracije analizirati svakodnevna integracijska iskustva suvremenih dobrovoljnih migranata. S obzirom na opseg i ograničen doseg rada odlučila sam se za određenu skupinu suvremenih dobrovoljnih migranata trećih zemalja koji su doselili u Hrvatsku, a odabrala sam uzorak državljana Indije oba spola, različite dobi i različitog obrazovanja. U radu, uz pomoć teorije migracijskih sustava i teorije socijalnih migrantskih mreža, istražujem uzroke njihovih migracija u Republiku Hrvatsku. Također, zanima me i kako se suvremeni dobrovoljni imigranti iz Indije integriraju u hrvatsko društvo na pravno-političkoj, društveno-ekonomskoj, kulturno-religijskoj dimenziji (usp. Penninx i Garcés-Mascareñas 2016) kao i interakcijskoj dimenziji (usp. Heckmann 2005).

U prvom dijelu rada prikazat ću metodologiju korištenu u istraživanju te ću predstaviti uzorak kazivača. Zatim slijedi dio o prethodnim istraživanjima na temu integracije dobrovoljnih imigranata iz Indije i trećih zemalja u Hrvatskoj i zemljama Europe, odnosno Europske Unije. Potom ću predstaviti teorijsku podlogu istraživanja koja je korištena za analizu etnografske građe. U dijelu rada posvećenom analizi, građu predstavljam po dimenzijama integracije te poglavljima koja su se pokazala najrelevantnijim tijekom analize.

⁵ Usp. <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019> (zadnje gledano 04. 08. 2024.).

1.1. Metodologija

Za potrebe ovoga rada korištena je kvalitativna etnografska metoda, polustrukturirani intervju. Ova metoda se sastoji od niza tema i potpitanja na koje želimo dobiti odgovor sugovornika. Sugovornik nam prilikom intervjuja objašnjava osobno značenje događaja ili pojava koje su predmet razgovora (Kvale i Brinkmann 2009: 124 prema Potkonjak 2014: 72). Budući da se radi o polustrukturiranom intervjuu, dinamika razgovora i priroda situacije nameću slijedove tema i raspored pitanja (Potkonjak 2014: 72). Međutim, intervju ima razvijene protokole i formu. On se unaprijed dogovara, pretpostavlja se vrijeme trajanja razgovora te se u nekom obliku i bilježi (usp. *ibid.*).

Teme koje su zastupljene u intervjuu odgovaraju daljnjoj strukturi ovoga rada. Prije svega postavljana su pitanja o uzrocima migracije, a potom su pitanja raspoređena prema dimenzijama integracije.

Osam intervjuja je provedeno tijekom susreta uživo, odnosno licem u lice, a jedan je intervju proveden preko aplikacije Zoom. S obzirom na to da kazivači ne poznaju hrvatski jezik, intervjui su provedeni na engleskom jeziku. Svi razgovori su snimani na način da je napravljen audiozapis, uz jasno odobrenje sugovornika. Potom su audiozapisi transkribirani kako bi bili korišteni za daljnju analizu. „Transkripti su linearni i doslovni prijepisi snimljenih razgovora ili intervjuja“ (Potkonjak 2014: 80).

Uz građu sakupljenu tijekom provođenja intervjuja, za potrebe ovoga rada koristila se literatura na temu integracije dobrovoljnih imigranata iz trećih zemalja u Republiku Hrvatsku ili druge zemlje Europe, odnosno Europske unije.

1.2. Uzorak

Prilikom određivanja teme rada valjalo je pronaći kazivače koji su iz Indije dobrovoljno i legalno imigrirali u Hrvatsku te koji u Hrvatskoj (na području Zagrebačke županije i Grada Zagreba) i žive, na temelju privremenog ili stalnog boravka ili na temelju hrvatskog državljanstva. Četiri kazivača sam kontaktirala preko dva različita poznanika, a ostalih petero sam upoznala metodom snježne grude, odnosno preko kontakta i preporuke kazivača s kojima sam već bila napravila intervju. Prilikom samostalnog traženja kazivača koje sam susretala na mjestu rekreacije, kao i tijekom pokušaja stupanja u kontakt s određenim potencijalnim kazivačima metodom snježne grude, zaključila sam da se nekoliko puta intervju nije mogao ostvariti zbog nedovoljnog poznavanja engleskog i hrvatskog jezika potencijalnih kazivača. Također, mali broj potencijalnih kazivača je odbilo razgovor zbog manjka slobodnog vremena za intervju te zbog činjenice što me nisu poznavali.

U tablici 1. predstaviti ću kazivače koje sam intervjuirala tako što ću navesti ime,⁶ dob i spol, matičnu saveznu državu, materinji jezik te radno mjesto na kojem su zaposleni u Hrvatskoj. Intervjui su trajali između 45 minuta i jednoga sata i 45 minuta.

Tablica 1. Podaci o kazivačima

Ime	Dob i spol	Matična savezna država	Materinji jezik	Radno mjesto u RH
Shridar	42, m.	Maharashtra	Marathi	inženjer u autoindustriji
Anupama	45, ž.	Kerala	Allar	inženjerka u autoindustriji
Nazrin	41, ž.	Goa	Hindi	radnica u poljoprivredi
Muskan	21, ž.	Goa	Hindi	radnica u poljoprivredi
Sindabad	27, m.	Goa	Hindi	radnik u poljoprivredi
Shiva	26, m.	Sivakasi	Tamil	inženjer u autoindustriji
Vihaan	29, m.	New Delhi	Hindi	inženjer u autoindustriji
Supriya	27, ž.	Karnataka	Kannada	inženjerka u autoindustriji
Manish	39, m.	Maharashtra	Marathi	dostavljač – voditelj grupe dostavljača u dostavljačkoj tvrtki

⁶ Prema dogovoru s kazivačima, neka od navedenih imena kazivača su prava dok su druga izmišljena.

1.3. Prethodna istraživanja

Iz dostupne literature i dosadašnjih istraživanja na temu integracije migranata u Republici Hrvatskoj vidljivo je kako se pretežito radi o literaturi koja obrađuje temu integracije azilanata, odnosno integracije tražitelja međunarodne zaštite. Autorica Rahela Jurković objavljuje niz članaka i kulturnoantropoloških studija poput „Integracija azilanata u hrvatsko društvo: kulturnoantropološka studija“, 2021. godine; „Sport i migranti u Hrvatskoj: kulturnoantropološka studija integracije izbjeglica“, 2021. godine, a 2018. godine obranila je doktorski rad „Integracija osoba pod međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo“ u kojem na osnovi etnografije pojedinačnog istražuje kako se tražitelji međunarodne zaštite integriraju u hrvatsko društvo. Također, istražuje kako se u praksi provode zakoni koji se odnose na integraciju, kako se (ne)uspostavljaju društvene veze između društva primitka i izbjeglica te kako to utječe na njihovo obrazovanje, pronalazak smještaja i zaposlenja te, među ostalim, istražuje i ulogu lokalnih organizacija u integraciji azilanata (Jurković, 2018). Temom integracije azilanata bave se Marijeta Rajković Iveta i Rahela Jurković u članku "Okus doma": integracija azilanata protkana transnacionalnim procesima i promicanjem kulinarskih tradicija“ iz 2016. godine. Također, valja spomenuti i rad naziva „Izazovi integracije izbjeglica u hrvatsko društvo: stavovi građana i pripremljenost lokalnih zajednica“ (Dean Ajduković et. al, 2019) koji je nastao kao rezultat projekta sufinanciran iz Nacionalnog programa Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije, a u sklopu projekta „Podrška integraciji državljana trećih zemalja kojima je potrebna međunarodna zaštita“. Inicijativa Republike Hrvatske, ali i Europske unije za istraživanje ove teme pa onda i razvoj i napredak na području integracije imigranata vidljiva je i iz službene web stranice „Integracija u Republiku Hrvatsku“ (<https://www.irh.hr/#>), 2019. godine osnovanog Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo (osnovanog) (NN 110/2019), priručnika za predstavnike jedinica lokalne samouprave „Integracija državljana trećih zemalja“, a pregledom navedenih izvora moguće je zaključiti kako se pretežito radi o integraciji azilanata. Nadalje, znanstveni članci kao što su „Pravni i institucionalni okvir integracije migranata u hrvatsko društvo“ (Blagojević, 2020: 707-737), „Pravno i institucionalno uređenje integracije migranata u Republici Hrvatskoj – prema europskom modelu“ (Lalić Novak, Giljević, 2019: 163-184) ukazuju na zastupljenost teme integracije migranata u hrvatsko društvo, no ovdje se pak radi o izvorima koji se osvrću na pravne i institucionalne okvire Republike Hrvatske. Potonji izvori su važni i u radu su korišteni za uspoređivanje, odnosno uviđanje razlike između politike integracije i prava

stranaca (imigranata) u Republici Hrvatskoj i življenih iskustava, odnosno stvarnih, ostvarivih mogućnosti integracije suvremenih dobrovoljnih migranata iz Indije u Hrvatskoj. Navedeni izvori će se koristiti i kao polazište za istraživanje budući da trenutna istraživanja o dobrovoljnim stranim migrantima iz trećih zemalja u Hrvatskoj nisu u dovoljnoj mjeri zastupljena.

Međutim, ne treba izostaviti ona istraživanja o integraciji dobrovoljnih imigranata iz trećih zemalja koja jesu dostupna i zastupljena među autorima koji pišu na tu temu. Rad „Albanski zlatari i pekari Kosova u Zagrebu: migracije i etničko poduzetništvo“ autorica Marijete Rajković Iveta i Rine Geci istražuje življena migrantska iskustva na temelju transnacionalne teorije, teorije o društvenoj i kulturnoj integraciji i teorije migrantskih sustava (Rajković Iveta i Geci, 2017). Subjektivne procjene pokazatelja stambene integracije i objektivni uvjeti stanovanja se analiziraju u radu „Stambena integracija imigranata iz B i H u Hrvatskoj: primjer Grada Zagreba“ autora Sonje Podgorelec, Sanje Bogadi Klempić i Margarete Gregurović (2020). U radu „Migracija, integracija i stavovi prema imigrantima u Hrvatskoj“ govori se o pitanju i mogućnosti integracije migranata nakon ulaska Hrvatske u EU (Čačić-Kumpes, Gregurović, Kumpes 2012). Također, autori naglašavaju i činjenicu da je integracija dvosmjernan proces te istražuju stavove prema (tada) potencijalnom sve većem priljevu stranih radnika u hrvatsko društvo (ibid).

Također, autorica Marijeta Rajković Iveta, u „Državljanstvo vs. integracija: iskustva visokoobrazovanih Hrvata iz Venezuele i Roma nogometaša“, govori o integracijskim iskustvima Hrvata iz Venezuele i nacionalne manjine Roma u Hrvatskoj u kojem ističe važnost individualnog pristupa svakoj od različitih dimenzija integracijskog procesa u cilju razumijevanja cjelokupnog procesa integracije i definiranja tko je integriran. Također, pokazuje kako pojedinci mogu biti pravno integrirani u društvo, odnosno imati hrvatsko državljanstvo, a da i dalje nisu integrirani prema ostalim integracijskim dimenzijama (2019).

O imigraciji i integraciji migranata iz Indije u Hrvatskoj do sada nisu provedena istraživanja. O imigraciji i integraciji Indijaca u države članice EU pišu autori Nachatter Singh Garha i Angela Papparuso, koji u svom radu „Fragmented integration and transnational networks: a case study of Indian immigration to Italy and Spain“ iz 2018. godine, daju pregled teorija o integraciji imigranata te uz kvalitativno istraživanje kroz 86 polustrukturiranih intervjua i Heckmanov teorijski okvir zaključuju kako je razina integracije indijskih imigranata u Italiji i Španjolskoj fragmentirana – „neki segmenti indijske zajednice integrirani su u

specifične sfere društava primitka, dok ostali ostaju isključeni“ (2018: 1). Glavne razloge za tu fragmentiranu integraciju autori, između ostalog, pronalaze u nepostojanju integracijskih politika za nekvalificirane radnike-useljenike, raznolikosti unutar indijske useljeničke zajednice i u učestaloj međunarodnoj mobilnosti kroz transnacionalne mreže (ibid).

Kao polazište će se koristiti i rad „India-EU Engagement and International Migration: Challenges and Policy Imperatives“ (Potnuru i Sam 2015) koji raspravlja o tome jesu li i na koji način bilateralni odnosi između Indije i Europske Unije tijekom godina utjecali na međunarodne migracijske tokove između dviju strana. Također, rad raspravlja i o potencijalnim izazovima i potencijalnim (imigracijskim) politikama između te dvije strane i o njihovom utjecaju na olakšavanje migracija.

Autorica Angelica Marienscu u radu „The „new“ Indian diaspora in Romania. Home and belonging“ piše o „novoj“ indijskoj dijaspori u Rumunjskoj koja se pojavila uz globalizaciju i hipermobilnost i suvremene načine komuniciranja (2014: 226). Kvalitativnim istraživanjem i uz pomoć statističkih podataka o imigrantima iz Indije u Rumunjskoj istražuje na koje se načine Indijci integriraju u rumunjsko društvo. Također, istraživanje propituje osjećaju li se kazivači i u kojoj mjeri kao da su kod kuće; osjećaju li da pripadaju u Rumunjsku i kako konstruiraju identitet u novom kulturnom i društvenom okruženju (usp. ibid. 229-234).

Nadalje, prilikom dosadašnjih istraživanja nailazimo i na radove koji se bave imigracijom i integracijom mladih, visokoobrazovanih Indijaca. „Migrants in liminal time and space: an exploration of the experiences of highly skilled Indian bachelors in Amsterdam“ govori o življenim iskustvima migranata iz Indije u Amsterdamu; o privremenosti njihovog ostanka u Amsterdamu kao nekonvencionalnom mjestu za migraciju visokoobrazovanih mladih Indijaca; o liminalnim iskustvima prijelaza iz mladih neženja u glave obitelji odgovorne za obitelj; te o specifičnosti tog liminalnog iskustva u kombinaciji s kulturnim i jezičnim barijerama koje, uz „nepristupačnost Nizozemaca“ doprinose osjećaju otuđenosti od društva primitka (Kirk et. al, 2017). Također, autori nagovještavaju da razlike i interakcija između društvene klase, kaste, bračnog statusa, dobi i spola igraju ulogu u „oblikovanju migrantskog iskustva indijskih visokokvalificiranih migranata u Nizozemskoj“ (ibid: 14). Zatim, u radu „A Life Course Approach to High-skilled Migration: Lived Experiences of Indians in the Netherlands“ (2015), autori A. Kōu, L. van Wissen, J. van Dijk i A. Bailey primjenjujući „life course“ teoriju na migracije visokoobrazovanih Indijaca ističu kako migracija nije izolirana od drugih životnih aspekata poput obiteljskog života; brige za roditelje; sklapanja braka; edukacije

itd. Samim time na oblikovanje migracijske putanje visokokvalificiranih Indijaca u Nizozemskoj velik utjecaj imaju njima bliske i važne osobe. Slično, A. Kōu, C.H. Mulder i A. Bailey u članku „For the sake of the family and future’: the linked lives of highly skilled Indian migrants“ (2017) nastavljaju analizirati utjecaj nuklearne, ali i šire obitelji na životne događaje i odluke o migracijama visokokvalificiranih (eng. *highly skilled*) migranata u Nizozemskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. Također, ističu i kako su integracijske politike usmjerene na popunjavanje radnih mjesta, odnosno ekonomski aspekt, a manje na društveni i kulturni aspekt koji su jednako važni. Politike su, prema tome, usmjerene na nuklearnu obitelj (odobranje boravka supružnicima i djeci na temelju „spajanja obitelji“), ali ne i na odobranje boravka bakama i djedovima koji, prema istraživanju autora, imaju značajnu ulogu u procesu migracije, a planiranje migracije uvelike ovisi o brizi za unuke i, kasnije, brizi za roditelje (bake i djedove). Zanimljivo će, stoga, biti vidjeti na će koji način u ovom istraživanju (ne)mogućnost dolaska roditelja kazivača u Hrvatsku utjecati na planiranje trajne ili privremene migracije u Hrvatskoj.

1.4. Teorijski okvir

„Pridošlica se u određenom društvu često percipira kao klasični „Drugi“ koji tu ne pripada“ (Penninx, 2007: 9). Ova je opservacija bila početak duge tradicije začetnika sociologije kao što su to Georg Simmel (1908), R. E. Park i E. Burgess (1921) i N. Elias i J. L. Scotson (1965) (ibid). No, je li moguće da taj „Drugi“ postane prihvaćenim članom društva primitka? Kako je to moguće i do koje mjere?

Imigracijom u neku državu neizbježno se mijenja sastav, a i veličina društva primitka, a imigranti i društvo primitka te njegove institucije stupaju u međuodnos. Taj se odnos u društvenim znanostima proučavao i proučava se koristeći različite termine kao što su adaptacija, asimilacija, akulturacija, inkluzija, inkorporacija, apsorpcija i integracija. (Hechmann, 1992: 162-207 prema Heckmann 2005: 8) Postoji, dakle, mnogo različitih pojmova, ali i samim time, mnogo konceptualne zbrke budući da se ovi pojmovi različito koriste u različitim disciplinama, teorijskim tradicijama i istraživačkim kontekstima (Klarenbeek 2019: 904). Prema tome, u nastavku će se pokušati pojasniti neki od osnovnih pojmova vezanih za inkorporaciju migranta u društvo primitka.

„Imigranti su uključeni, odnosno inkorporirani u društvo primitka na vrlo različite načine, u skladu s povijesnim, demografskim, političkim i društvenim posebnostima svake zemlje ili regije...“ (Rodríguez-García 2010: 252). Međutim, sljedeće su dvije perspektive ili dva modela u većoj ili manjoj mjeri zastupljena u mnogim zemljama.

Asimilacija se kao koncept temelji na ideji monokulturalnosti i potpunog usvajanja pravila i vrijednosti dominantnog društva tako da se manjinska skupina kulturno ne razlikuje od dominantnog društva. Nedostatak ovog pristupa se prije svega očituje u nemogućnosti priznavanja kompleksnosti pluralizma te, u slučaju neuspjeha ispunjavanja inicijalnog cilja društvene kohezije ili jednakosti, može dovesti do društvenog isključivanja i marginalizacije dijelova društva. S druge strane, model kulturnog pluralizma, iz anglosaksonske tradicije (iz zemalja poput Kanade, UK ili Nizozemske) temelji se na zaštiti i priznavanju kulturne raznolikosti (ibid.: 253-255). No, ni on nije bez svojih nedostataka. Pluralistički model također može potaknuti procese esencijalizacije i segregacije te time naštetiti temeljnim načelima društvene kohezije i jednakosti. „Napadi na multikulturalističku perspektivu posljednjih godina bili su posebno usmjereni na njezin implicitni esencijalizam te na opasnosti da priznavanje kulturne, vjerske i jezične raznolikosti može dovesti do “balkanizacije” ili stvaranja paralelnih društava, čime bi se ograničila društvena kohezija“ (ibid: 255).

Sličan pojam asimilaciji je akulturacija, a on se u određenim slučajevima smatra i početnim stupnjem asimilacije. Taj proces kulturne promjene podrazumijeva preseljenje skupina ili pojedinaca u nova društva i nove kulturne sredine. Također, taj pojam označava „stupanj stjecanja sadržaja kulturnih i društvenih vrijednosti i obilježja imigracijskog društva“ (Heršak 1998: 5). Ukoliko se radi o „uzajamnoj“ akulturaciji, radi se o dvosmjernom procesu izmjene kulturnih elemenata. Međutim, često se radi o „asimetričnoj“ akulturaciji u kojoj je jedna kulturna skupina podređena dominantnoj kulturnoj. U tom slučaju ne dolazi do dvosmjerne razmjene „izvoženja“ modela kulture i istovremenog prihvaćanja „povratnih“ izmjena tih modela (usp. ibid.).

Općenito, integracija se kao koncept odnosi na čitavost, neoštećenost, nepomiješanost i cjelovitost, dok u znanosti ona ponajprije ima značenje cjelovitosti i čitavosti (Heršak 1998: 83). Također, pojam se odnosi i na „jačanje“ ili „poboljšanje“ odnosa unutar sustava ili strukture“ (Heckmann, 2006: 8).

Kada je riječ o integraciji kao o općem sociološkom pojmu Heckmann razlikuje stanje – „stabilni, kooperativni odnosi unutar društvenog sustava koji ima jasne granice prema svojoj

okolini“ i proces, koji s jedne strane označava daljnje ojačavanje odnosa unutar društvenog sistema, a s druge strane se odnosi na neprekinuto uključivanje novih aktera ili grupa u već postojeći društveni sustav i u njegove temeljne institucije. Dakle, kada govorimo o integraciji imigranata, Heckmann ističe kako se u ovoj podjeli ona odnosi primarno na proces (ibid. 8, 9). Nameće se pitanje kada taj proces započinje, a kada završava i završava li ikada?

Penninx i Garces-Mascarenas definiraju integraciju kao „proces postajanja prihvaćenim dijelom društva“ (2016: 14). Tom definicijom prije svega naglašavaju da je integracija proces umjesto da je definiraju kao krajnji cilj ili status. Njihova teorija, također, suprotno normativnim modelima političkih teoretičara, unaprijed ne određuje koji bi stupanj imigrant trebao dostići niti određuje određene zahtjeve koje treba ispuniti da bi ga društvo primitka prihvatilo. Naglasak je, prema tome, na dugotrajnosti procesa integracije i raznolikosti njegovih faza (ibid).

Dakle, prema autorima Penninx i Garces-Mascarenas, faktor vremena je ključan za proces integracije. Na individualnoj razini prilagodba će odraslog imigranta biti brža i lakša u kognitivnoj dimenziji svog ponašanja. To se odnosi na učenje načina na koji se određene stvari rade, tko ih radi i slično (Penninx, 2007: 13,14). No, dok se „znanje može promijeniti, osjećaji i sklonosti, te procjene dobra i zla prilično su postojani tijekom života pojedinca.“ (ibid: 14).

Autorica L. M. Klarenbeek integraciju definira „kao krajnje stanje koje treba funkcionirati kao evaluativni standard za istraživanje integracije: društvo u kojemu nema socijalnih granica između „legitimnih članova“, ili „insajdera“, i „nelegitimnih članova“, ili „outsajdera“.“ (Klarenbeek 2019 prema Blagojević 2020: 709). Klarenbeek naglašava da se svaki pokušaj mjerenja integracije i svaka tvrdnja o uvjetima uspješne integracije temelji na razumijevanju integracije kao krajnjeg stanja ili dovršenog procesa, odnosno "dovršene integracije". Klarenbeek ističe da, ako želimo govoriti o uspješnosti integracije ili želimo mjeriti integraciju, „potrebna nam je ideja o tome kako 'više' ili 'manje' izgleda ta integracija i čemu bi, u idealnom slučaju, trebao voditi uspješan proces integracije.“ (Klarenbeek 2019: 904). Međutim, budući da često postoji raskorak između „jasno“ definiranih politika integracije i njihove provedbe (usp. Lalić Novak, Giljević 2019: 176, 177), teško je realizirati taj idealni slučaj integracije.

Kada govorimo o pojmu i dimenzijama integracije, zasigurno ćemo naići na različite pristupe različitih autora. Hartmut Esser će tako naglasiti da se svaka teorija o integraciji migranata odnosi na sljedeće međusobno ovisne, ali i različite aspekte: „prvi, koji obuhvaća

socijalnu integraciju migranata kao individualnih aktera u društveni sustav; drugi, koji obuhvaća pojavu određenih društvenih struktura, posebno u odnosu na obrasce socijalne nejednakosti i socijalne diferencijacije, te treći, koji se odnosi na socijalnu integraciju cijelog društva.“ (Esser 2003: 6 prema Blagojević 2020: 709) U svojoj teoriji Esser predlaže četiri osnovna oblika društvene integracije: Kulturacija (eng. *culturation*) koja se odnosi na stjecanje i prijenos znanja, kompetencija i kulturnih standarda pojedinca potrebnih za uspješnu interakciju u društvu; pozicioniranje (eng. *placement*) se odnosi na zauzimanje pozicije u pojedinom društvenom sistemu (obrazovnom, ekonomskom, profesionalnom itd.); interakcija (eng. *interaction*) koja se odnosi na uspostavu mreža i odnosa; i identifikacija (eng. *identification*) pojedinca kao elementa kolektiva, odnosno društva (usp. Esser 2000: 272-275 prema Heckmann 2005: 9).

Slijedeći Davida Lockwooda, sociološka teorija društvenih sustava razlikuje sistemsku i društvenu integraciju (eng. *social and system integration*). Sistemska integracija ne ovisi o motivima i odnosima između pojedinaca u društvu. To je integracija, odnosno koordinacija društvenih sustava putem organizacija, države, pravnog sustava, institucija, novaca itd. Dok će se s druge strane, društvena integracija odnositi na motiviranu interakciju, stvaranje odnosa pojedinaca i grupa unutar društva (usp. Lockwood 1964 prema Heckmann 2005: 9). Slijedeći Lockwoodovu teoriju društvene integracije, Heckmann ističe kako integraciju migranata u društvo primitka „treba shvatiti kao poseban slučaj društvene integracije na koji se mogu primijeniti koncepti pozicioniranja, kulturacije, interakcije i identifikacije“ (Heckmann 2005: 10). Heckmann (prema Heckmann i Schnapper 2003), slijedeći te pojmove, predlaže da se oni konceptualiziraju u sljedeće temeljne dimenzije integracije: strukturalna integracija, kulturna integracija (ili akulturacija), interakcijska integracija i identifikacijska integracija (Heckmann 2005: 10).

Rinus Penninx definira integraciju kroz tri različite dimenzije postajanja prihvaćenim dijelom društva primitka. Pravno-politička dimenzija se odnosi na to jesu li imigranti punopravni članovi političke zajednice, te na njihova različita politička i statusna prava (usp. Penninx 2007:11 i Blagojević 2020: 711). Društveno-ekonomska dimenzija se odnosi na ekonomska i društvena prava i položaj imigranata. Kulturno-religijska dimenzija se odnosi na pravo na prakticiranje i izražavanje svoje vlastite kulture i religije te pravo na jednakost u tom pogledu u odnosu na dominantno društvo (usp. Penninx 2007: 10,11).

2. Uzroci migracija

Ukoliko je u 19. stoljeću globalnim razvojem dominiralo kretanje robe, a u 20. stoljeću kretanje kapitala, u 21. stoljeću tu dominaciju preuzima kretanje ljudi preko državnih granica (Bhagawati, 1999 prema Potnuru, Sam: 2015: 35).

Temeljem usporedbe migracijskih kretanja diljem svijeta Castles i Miller su još 1998. godine identificirali opće tendencije za koje su pretpostavili da će prevladavati u narednih 20 godina. Stoga, prepoznaju globalizaciju migracija, odnosno tendenciju da istodobno sve više zemalja bude pogođeno imigracijom i emigracijom. Samom globalizacijom se povećava i raznolikost područja porijekla migranata. Zemlje primitka, prema tome, primaju imigrante iz vrlo različitih kulturnih, ekonomskih i društvenih pozadina. Druga tendencija je ubrzanje migracija. Migracije se događaju u sve većem obujmu, broju, u sve više regija. Treća tendencija je diferencijacija migracija, odnosno više vrsta migracija odjednom (radna migracija, izbjeglištvo, stalni boravak itd.). Zatim, žene imaju sve veću ulogu u svim vrstama migracije u svim regijama. Dakle, tu se radi o tendenciji koju autori nazivaju feminizacija migracija. Peta tendencija je sve veća politizacija migracija. „Međunarodna migracija sve više utječe na unutarnju politiku, bilateralne i regionalne odnose te politike nacionalne sigurnosti država diljem svijeta“ (Castles i Miller 1998: 8, 9).

Migracija je izuzetno složen proces, bilo da se promatra sa strukturne, društvene, političke ili individualne perspektive.

Jedan od načina analiziranja migracija usredotočuje se na uzroke i motive migracije. Dakle, želi se istražiti koji su to temeljni uzroci (eng. *root causes*) poput „dugotrajnih kolonijalnih i postkolonijalnih veza između zemalja ili bliskih odnosa između zemalja različitog stupnja razvoja, poput Meksika i Sjedinjenih Država ili Turske i Njemačke“ (Held et al. 1999: 283 prema Lewellen 2002: 128). Zatim, istražuju se neposredni uzroci (eng. *proximate causes*) kao što su to dugotrajna politička nestabilnost i ekonomski pad. Također, prema ovoj analizi se istražuju i trenutačni uzroci (eng. *precipitating causes*) poput prirodnih nepogoda (npr. poplave), rata ili gubitka posla. I naposljetku, važno je uvidjeti koji su to faktori (eng. *intervening factors*) koji ograničavaju, ubrzavaju ili olakšavaju migraciju poput migrantskih mreža, dostupnosti transporta itd. (Van Hear, 1998 prema Lewellen 2002: 128).

Prema Castlesu i Milleru, postoje tri glavna pristupa proučavanju migracije. Neo-klasična teorija, klasična ekonomska teorija, zastupljena još u radovima geografa, ekonomista i demografa, naglašava tendencije preseljenja iz gusto naseljenih područja u rijetko naseljena područja ili iz područja u kojima ljudi malo privređuju prema područjima gdje su prihodi veći. Uzroci migracije, prema tome, leže u kombinaciji potisnih (eng. *push*) i privlačnih (eng. *pull*) faktora. Potisni faktori (eng. *push factors*) se odnose na nedostatak prilika za zaradu, nizak životni standard, demografski rast i političku represiju. S druge strane, privlačni (eng. *pull*) faktori se odnose na političke slobode, potražnju za radnom snagom, dobre ekonomske mogućnosti i sl. (1998: 20, 21).

Kao kritika na ovaj pristup, 1970. godina javlja se povijesno-strukturalni pristup (eng. *historical-structural approach*) koji naglašava nejednaku raspodjelu političke i ekonomske moći u svjetskoj ekonomiji te kritizira neo-klasični pristup ističući da je slobodan izbor migranata ograničen kombinacijom nejednakosti u moći i resursima među različitim zemljama i politike ulaska potencijalnih zemalja integracije (ibid. 22, 23).

„Neo-klasični pristup zanemarivao je povijesne uzroke kretanja i umanjivao ulogu države, dok je povijesno-strukturalni pristup često gledao na interese kapitala kao sveodređujuće, a nedovoljnu pozornost pridavao motivaciji i djelovanju pojedinaca i grupe.“ (ibid.)

Kao odgovor na nedostatke navedenih pristupa, teorija migracijskih sustava istražuje koje su to poveznice između odredišnih i ishodišnih zemalja. Migracije proizlaze iz poveznica koje se temelje na trgovini, investiranju, političkom utjecaju, kolonizaciji ili kulturnim vezama, a svaka je migracija rezultat makro- i mikro- struktura. Stoga, makrostrukture odnose se na sve one institucionalne faktore poput politike svjetskog gospodarstva, zakona, praksi, struktura i međudržavnih odnosa koje države uspostavljaju među sobom kako bi kontrolirale migracije (ibid. 24, 25).

Mikrostrukture se odnose na prakse, obiteljske veze i uvjerenja migranata. Postoje također i mezostrukture, odnosno posredni mehanizmi koji povezuju makro- i mikro- strukture kao što su to imigrantske zajednice, socijalne migrantske mreže, novonastali posrednički sektor, odnosno „industrija migracija“ (usp. Castles et al: 2014: 27).

Prema neo-klasičnom pristupu migraciji, u ovom istraživanju moguće je, prema kazivanjima kazivača, odrediti koji su to bili potisni faktori njihove migracije. Stoga, kao razloge za iseljavanje iz Indije, nisko- ili srednje-obrazovani kazivači ističu financijske probleme, potragu za poslom i boljom zaradom. Manish, (39, voditelj u dostavljačkoj tvrtki)

kazivač koji ima višu stručnu spremu, ali je radio poslove deficitarnih zanimanja – poljoprivredni radnik i dostavljač (a tek je odnedavno voditelj stranih dostavljača u firmi), kazuje kako je primaran razlog njegova odlaska iz Indije gubitak vlastite tvrtke tijekom perioda pandemije COVID-19:

„Tijekom razdoblja karantene, Covida, moj je posao trpio gubitke pa sam tražio priliku. Mislio sam otići u Kanadu, ali taj proces je dugo trajao i zbog Covida je zapeo. Stoga sam razmišljao o preseljenju u druge zemlje, a Hrvatska je u to vrijeme bila laka opcija. Tako sam došao u Hrvatsku.“⁷

Što se tiče kazivača-inženjera, Supriya također navodi kako joj Hrvatska nije bila prvi izbor, nego Njemačka. Shiva i Anupama su pak nakon napuštanja Indije, a prije dolaska u Hrvatsku već imali iskustva rada u Njemačkoj, Pragu (Anupama) i Nizozemskoj (Shiva). Međutim, svi visokoobrazovani kazivači govoreći o razlozima napuštanja Indije ističu želju za profesionalnim napretkom, internacionalnim iskustvom, dok je glavni odabir za njih prvenstveno bila Europa, a o Hrvatskoj su prije dolaska znali relativno malo. Za njih je glavni privlačni faktor bila prilika za rad u autoindustrijskoj tvrtki. Prema teoriji migracijskih sustava, taj će se poslodavac pokazati i kao jedan oblik mezostrukture budući da uvelike sudjeluje kao posrednik i pomoć imigrantima na društveno-ekonomskoj razini integracije.

Članstvo Hrvatske u Europskoj uniji, koji se svakako ubraja u makrostrukture, svi kazivači više spominju u kontekstu olakotne okolnosti nego privlačnog faktora.

Zatim, kao važan privlačan faktor, kazivači spominju zadovoljstvo omjerom privatnog i poslovnog života (eng. *work-life balance*) koji također (uz manju napučenost, veću sigurnost u Hrvatskoj, drugačiju hranu itd.) ističu kao jednu od najvećih razlika između života u Indiji i Hrvatskoj:

„Htjela sam i iskusiti kako je raditi u Europi jer postoji mala kulturološka razlika u stilu rada jer u Indiji ili Bangaloreu, rekla bih da su ljudi kompetitivniji, previše rade i pod velikim su stresom . U Europi je malo mirnije i sporije. Budući da sam već iskusila

⁷ „During the lockdown period, Covid, my business was into loss and I was searching for the opportunity. I was referring to go to Canada, but the process was taking a lot of time and due to Covid it was stuck. So I thought of shifting to other countries and Croatia was an easy option at that time. So I came to Croatia.“

radnu kulturu u Indiji, željela sam iskusiti i europsku radnu kulturu. Stoga, sam došla ovdje.”⁸ Supriya (27, inženjerka)

Također, više kazivača, neovisno o obrazovanju, kazali su da su u Indiji radili po 10, 12 sati dnevno, te su često morali raditi i vikendima. Ističu kako je u Hrvatskoj imaju mnogo više slobodnog vremena, rade od ponedjeljka do petka po 8 sati, a vikendom ne rade.

Već je napomenuto kako je jedan od glavnih razloga svih kazivača za dolazak u Hrvatsku bilo zaposlenje. U poglavlju o društvenoj-ekonomskoj integraciji bit će riječi o načinu pronalaska posla u Hrvatskoj. Također, svi kazivači su posao pronašli prije dolaska u Hrvatsku, a cjelokupni proces zapošljavanja, dobivanja dozvole za boravak i rad i dobivanja vize prije dolaska trajao je između tri i sedam mjeseci. Navedena iskustva potkrjepljujem sljedećim citatima:

„Mislim da je sve započelo u rujnu, a došao sam ovdje u Zagreb do travnja. Ugrubo, šest do sedam mjeseci.“ Shiva (26, inženjer)⁹

„Zaprimila sam ponudu, čini mi se, u prosincu 2021, a pristigla sam ovdje u travnju 2022.“ Supriya (27, inženjerka)¹⁰

Odluku u migraciji rijetko kada donosi samo pojedinac (Castles, 2000: 46 prema Lewellen 2002:129). Donošenje odluke o migraciji često ovisi i kućanstvima, a u taj proces može biti uključena šira rodbinska zajednica i zajednica u cjelini (Bjerén, 1997: 223 prema Lewellen 2002: 129). Nakon više generacija grupnih odluka o migraciji ponekad se razvija *kultura migracije* iz koje proizlazi da je migracija očekivana i normalna (Castles, 2000: 46 prema Lewellen 2002: 129). Također, govoreći o migraciji visokokvalificiranih migranata, Kou, van Wissen, van Dijk i Bailey ističu *kulturu migracije* (Massey et al. 1993 prema Kou et al. 2015: 8) koja je prisutna kod gotovo svih ispitanika u njihovom istraživanju. Naime, svaki od njih napominje kako su imali prijatelje, kolege ili članove obitelji iz Indije koji su emigrirali u neku drugu državu. „Kultura migracije promiče se kroz migrantske mreže i iskustvo bliskih

⁸ „But I also wanted to experience how is it to work in Europe because there is a little bit of a cultural difference in the working style because in India or in Bangalore, I would say people are more competitive I feel, and they overwork and stress themselves out. So in Europe it's a little more calmer and slower. So since I already experienced the working culture in India, I also wanted to experience the European working culture. So I came here.“

⁹ Okay. So I think it all started in September and I was there here in Zagreb by April. So roughly six, seven months“

¹⁰ „Okay. I actually received my offer I think in December, 2021, and I arrived here in April, 2022.“

prijatelja i obitelji u inozemstvu koje rezultira studiranjem ili radom u inozemstvu kao normom za visokokvalificirane“ (Kou et. al. 2015: 8).

Iskustva visokokvalificiranih kazivača u ovom istraživanju također pokazuju da oni većinom imaju prijatelje ili kolege s fakulteta koji su emigrirali iz Indije u potrazi za poslom i iskustvom života izvan Indije:

„Poznajem ljude koji rade u Kanadi, u Australiji i SAD-u. Neki su članovi obitelji, neki su prijatelji, moji kolege s fakulteta i slično. Da.“¹¹ (Shiva, inženjer, 26)

„Ima nas mnogo, imam ih (prijatelje) u gotovo svim zemljama Europe. Imam prijatelje u Nizozemskoj, Švedskoj, Njemačkoj, Italiji.“¹² (Vihaan, inženjer, 29)

„... zato što imam prijatelje koji su se također preselili iz Indije u druge zemlje. I nisu imali glatku proceduru promjene ili selidbe zbog gomile papirologije ili mnogo nejasnoća s papirologijom.“¹³ (Supriya, inženjerka, 27)

Također, Sindabad (27, poljoprivredni radnik) ističe kako ima prijatelje koji su emigrirali iz Indije: „Da, da, imam prijatelje na Malti. Sada tamo žive. Kažu: 'Želiš li doći ovamo?' Tako nas zovu, jer smo sada u zemlji Schengena. Možemo ići posvuda. Sada imam puno prijatelja u Portugalu, također u Francuskoj, Parizu, zovu me: 'Želiš li doći ovamo?' Rekao sam: 'Ne'. Želim ostati ovdje jer mi se sviđa Hrvatska.“¹⁴

Nadalje, među visokokvalificiranim i niskokvalificiranim kazivačima može se vidjeti utjecaj bližnjih na odluku o migraciji, ali i na vrstu migracije. Briga o roditeljima i osnivanje obitelji uvelike utječu na mogućnost povratka u Indiju:

„Moji roditelji su slabi. U starijoj su dobi. Tako da ću u nekom trenutku možda morati i njih dovesti. U Njemačkoj ili u Münchenu to (dovesti obitelj op. a.) nije bilo moguće

¹¹ „I do have people working in Canada, so also Australia also US also. Some are from family, some are friends, my college mates and stuff. Yeah, I do.“

¹² „We are so many, I have them in almost all countries in Europe. I have friends in Netherlands, Sweden, Germany, Italy.“

¹³ „... because I do have friends who have moved from India to other countries as well. And they did not have a smooth shifting or moving procedure because of a lot of paperwork or so many ambiguities with the paperwork.“

¹⁴ „Yeah yeah, I have friends in Malta. Now they're living there. They saying you want to come here? They just call us, because now we have Schengen country. We can go in everywhere. Now I have lots of friends in Portugal, also in France, Paris, they're calling me, oh, you want to come here? I said, no, I want to stay here on here because I like Croatia.“

zbog velikih troškova stanovanja, skupog obrazovanja i svega. Ali, ako s istom plaćom mogu preseliti u Hrvatsku onda bih to mogla...“¹⁵ (Anupama, 45, inženjerka)

Kazivačica u navedenom citatu uspoređuje cijene Münchena u kojem je živjela prije dolaska u Hrvatsku. Cijenom je mnogo prihvatljivije dovesti djecu na školovanje u Hrvatsku nego u Njemačku, iako tu odluku još nije donijela. Međutim, ističe kako zbog imigracijske politike Republike Hrvatske (i Europske Unije), iako to želi, svoje roditelje ne može dovesti u Hrvatsku:

“To je jedna stvar oko koje se zapravo malo brinem jer ako želim dovesti jednog od njih ili oboje, to bi zapravo bilo super, ali mislim da to nije moguće. U Europskoj Uniji oni mogu ostati ovdje tri mjeseca i onda se moraju vratiti.“ (ibid.)¹⁶

Nazrin (41, poljoprivredna radnica) je svoju kćer Muskan (21, poljoprivredna radnica) već pozvala u Hrvatsku. Nazrin je radila u Hrvatskoj pet godina, a zatim je prije godinu i pol dana, na temelju dozvole za boravak i rad, došla njezina najstarija kćer Muskan. Planira na isti način pozvati i kćer i sina koji su ostali u Indiji budući da je to jedini način da svoju uskoro punoljetnu djecu dovede u Hrvatsku te kazuje

„Zato što ih ne možemo dovesti... Ja ovdje nemam državljanstvo. Ako dobijem državljanstvo, mogu ih dovesti, ali ja nisam državljanin [Hrvatske]. Moraju dobiti radnu dozvolu, onda mogu doći ovamo. Ona (mlađa kćer) sada ima 18 godina.“¹⁷

U ovom slučaju vidljiv je veliki utjecaj politika imigracije Republike Hrvatske koje kod „spajanja obitelji“ naglasak stavljaju na nuklearnu obitelj, užu obitelj¹⁸: supružnike i

¹⁵ „My parents are a little weak. They are in the old days. So at any point of time also I might have to ship them too. So in Germany or in Munich it was not possible because of the expensive house, expensive education and everything. But whereas with the same salary I can move to Croatia then I can manage...“

¹⁶ That's one thing I am actually a bit worried because if I would like to bring one of them or at least two of them together, it would've been great actually. But that I think it's not possible in EU they can stay there for three months and then they have to return.“

¹⁷ „Because we can't bring for them without... I'm not a resident for here. If I get resident, I can bring for them, but I'm not a resident. Then after I have to give for them work permit for work. Then after they can come here. ...She's 18 now.“

¹⁸ Prema čl. 64 Zakona o strancima „član uže obitelji u smislu ovoga Zakona je: 1. bračni drug 2. izvanbračni drug 3. maloljetno zajedničko dijete bračnih i izvanbračnih drugova, životnih partnera ili neformalnih životnih partnera te maloljetno dijete svakog od njih, njihovo maloljetno zajednički posvojeno dijete odnosno maloljetno posvojeno dijete svakog od njih koje nije u braku, kao i maloljetno dijete životnog ili neformalnog životnog partnera ili njegovo maloljetno posvojeno dijete koje nije u braku 4. roditelj ili posvojitelj maloljetnog djeteta hrvatskog državljanina, državljanina treće zemlje kojem je odobreno dugotrajno boravište ili stalni boravak, azil ili supsidijarna zaštita. (2) Članom obitelji hrvatskog državljanina, državljanina treće zemlje kojem je odobren privremeni boravak, dugotrajno boravište, stalni boravak, azil ili supsidijarna zaštita može se smatrati i drugi srodnik ako postoje posebni osobni ili ozbiljni humanitarni razlozi za spajanje obitelji u Republici Hrvatskoj. (3) Prilikom rješavanja zahtjeva za odobrenje privremenog boravka Ministarstvo, putem policijske uprave odnosno policijske postaje, dužno je uzeti u obzir najbolji interes djece iz stavka 1. točaka 3. i 4. ovoga članka. (4) U slučaju

(maloljetnu) djecu.¹⁹ Dok je dolazak roditelja bez ostvarivanja radnog odnosa gotovo pa nemoguć.

Slično iskustvo dijeli i Manish (39, voditelj grupe dostavljača) te kazuje:

„Ja sam jedini sin u obitelji, a moji mama i tata stare. Zbog njih sam rekao da ću probati samo dvije, tri godine i nakon toga ću odlučiti [hoću li se vratiti u Indiju] jer moja obitelj ne može doći ovamo čak i ako ih pokušam dovesti.“²⁰

Kou et al. naglašavaju kako se složenost procesa proučavanja migracija može u potpunosti shvatiti tek kada se uzme u obzir kontekst bližnjih u životu migranata, koji se često i mijenja tijekom vremena. Slijedeći misao autora Ryana i al. (2009: 61) da je „usredotočenost na pojedinačne migrante podcijenila složene uloge obitelji u migracijskim strategijama i donošenju odluka“, njihova je studija ilustrirala „ulogu međugeneracijske skrbi u povratnim migracijskim obrascima visokokvalificiranih Indijaca“ (2015:14). Uloga roditelja, prema autorovim istraživanjima, obično je značajna u prijelazima između obrazovanja i zaposlenja, a supružnik utječe na buduće odluke o zapošljavanju i migraciji. Prema tome, ističu kako bi nizozemska vlada (budući da se istraživanje provodilo u Nizozemskoj), koja nastoji zadržati kvalificirane migrante, trebala uračunati sociokulturni kontekst migranata te dalje razvijati politike koje bi onda bile pogodnije za obiteljsku migraciju (ibid.).

Utjecaj obitelji na odluku o migraciji može se vidjeti i na sljedećem primjeru kazivačica. Majka Nazrin (42, poljoprivredna radnica) želi da joj obitelj bude na okupu te ih poziva na život u

poligamnog braka spajanje obitelji na području Republike Hrvatske odobrit će se samo jednom bračnom drugu. (5) Privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji neće se odobriti ako bračni drug ili izvanbračni drug već ima zaključenu bračnu zajednicu ili je u dugotrajnoj vezi s drugom osobom ili ne žive u stvarnom bračnom ili izvanbračnom odnosu. (6) Izvanbračni drug iz stavka 1. točke 2. ovoga članka je osoba koja živi u izvanbračnoj zajednici sukladno posebnom propisu kojim se uređuju obiteljski odnosi.“ (NN 151/22 <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>, zadnji pristup 30. 8. 2024)

¹⁹ Prema čl. 63 Zakona o strancima „privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji može se odobriti državljaninu treće zemlje koji ispunjava uvjete iz članka 59. ovoga Zakona i koji je član uže obitelji: 1. hrvatskog državljanina 2. državljanina treće zemlje koji ima odobreno dugotrajno boravište 3. državljanina treće zemlje koji ima odobren stalni boravak 4. državljanina treće zemlje koji ima odobren privremeni boravak 5. državljanina treće zemlje kojemu je odobren azil ili supsidijarna zaštita sukladno propisu kojim se uređuje međunarodna zaštita. (2) Iznimno od stavka 1. točke 4. ovoga članka, članu obitelji državljanina treće zemlje koji u Republici Hrvatskoj boravi na temelju važeće dozvole za boravak i rad izdane sukladno članku 97. ovoga Zakona odobrene na godinu dana, može se odobriti privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji samo ako je državljanin treće zemlje s kojim se traži spajanje obitelji u Republici Hrvatskoj imao neprekidno najmanje godinu dana odobren privremeni boravak.“ (NN 151/22 <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>, zadnji pristup 30. 8. 2024)

²⁰ „I'm the only son in my family and my mom, dad are getting old. So for them I said I will just see for two, three years and after that I will decide [if I'll come back to India] because my family can't come over here even if I try to bring them.

Hrvatsku, ali ako oni odluče sklopiti brak u Indiji, to će biti razlog odlaska za njima u Indiju. To potkrjepljuje sljedeći citat:

„Ne znam što će se događati u budućnosti... Sada su u godinama za brak, moraju to sada. Ako pronađu dečka [u Hrvatskoj], ostaju. Ako žele provesti život ovdje, želim ostati ovdje. Ako žele [otići], želim i ja otići. Možemo otići tamo na odmor i vratiti se ovamo. Želim dovesti svoje druge dvije kćeri ... Nas je četvero. Možemo živjeti ovdje.“

21

Njezina kćer Muskan (21), na to je dodala: Mi smo sretna obitelj.”²²

Muskan (21, poljoprivredna radnica) navodi kako njezina majka igra veliku ulogu u odabiru njezinog budućeg supružnika što bi potencijalno uzrokovalo njezin povratak iz Hrvatske u Indiju. Na pitanje o tome bi li otišla u Indiju kako bi pronašla supružnika odgovara:

“Ne znam. Možda ono što moja mama želi, to ću učiniti. Jer, ako nađe dečka koji je dobra osoba... to ovisi samo o njoj. Ako želi da se udam za dobrog dečka, mogu se udati tamo. Ako mi ovdje nađe dečka, mogu se udati i ovdje.”²³

Također, za nju je važno da se uda za muslimana, stoga ne zazire i od pronalaska partnera u Hrvatskoj te kazuje: „Da, Indija. Možda Hrvatska i Indija. Nemam ništa protiv, ali ja sam muslimanske vjere i želim [nekoga] te vjere, muslimanske" (ibid.).²⁴

Kazivač Sindabad (27, poljoprivredni radnik) ističe kako je činjenica da mu je sestra imigrirala u Hrvatsku prije njega uvelike olakšala i potaknula ga na to da se i on odluči na imigraciju u Hrvatsku. Za njim je potom došao i brat te sada svi žive zajedno. Ističe kako planira povratak u Indiju samo kako bi se oženio, ali svoj život zamišlja i želi ostvariti i dalje u Hrvatskoj, kao što je kazao: „Ne, ne, želim ostati ovdje. Želim ovdje ostati dugoročno. Želim živjeti ovdje sa svojom budućom suprugom.“²⁵

²¹ „I don't know in the future what is going on... Now they are age for their marriage, they have to get in. If they get for here boyfriend [in Croatia], they stay. If they want to spend for them life for here, I want to stay here. If they want [to leave] , I want to go for there. We leave there vacation, we can go back here. I want to bring my two other daughters We are four. We can live here.“

²² „We are a happy family.”

²³ “I don't know. Maybe what my mom wants, I will do that. Because if she finds a boy, it's a nice person... it depends on her only. If she wants to marry a nice boy, I can marry there. If she finds a boy here, I can marry him here also.”

²⁴ „Yeah, India. Maybe Croatia and India. I don't mind, but I am the most Muslim. But I want [someone of] that religion, Muslim.”

²⁵ „You said you've been in Croatia since 2019. So you think you will stay here or you plan maybe to another country? Sindabad: No, no, I want to stay here. I want to permanently stay here. I want to settle here with my future wife.

Također, za kazivačem Vihaanom (29, inženjer) došla je supruga tri mjeseca prije našeg intervjua. Vihaan kazuje: „Dakle, spajanje obitelji nije bilo potrebno jer je došla pomoću vlastite vize. Svoju vizu sam dobio na temelju svog poslodavca. Tako je i ona.”²⁶

Za Shridharom (42, inženjer), na temelju „spajanja obitelji“, došli su supruga i dvoje maloljetne djece.

3. Uloga poslodavca u integraciji

Budući da su tijekom provedbe intervjua kazivači često navodili kako su za određene situacije i procese dobili pomoć poslodavaca, u istraživanju sam više pažnje posvetila ulozi poslodavca u integraciji. Poslodavci kazivača pomažu u procesu prijave za dozvolu za boravak i rad, pronalasku smještaja, otvaranja bankovnog računa, asistenciju pri prijavi boravka u policijskoj postaji, organiziranje tečajeva hrvatskog jezika i sl. Svaki kazivač je u većoj ili manjoj mjeri, kao važan faktor integracije na mezorazini (usp. Kou et. al. 2015: 6), istaknuo poslodavca koji im olakšava, a samim time i sudjeluje u njihovoj integraciji. Važno je napomenuti kako svi inženjeri u ovom istraživanju imaju istog poslodavca i svi poljoprivredni radnici također.

Na pitanje o tome kakva je iskustva imala s administrativnim procesima u institucijama u kojima je morala regulirati boravak, zdravstveno osiguranje i sl. Anupama (45, inženjerka) odgovara: „Dakle, uglavnom je bilo u redu i uglavnom se tvrtka pobrinula za mnoge stvari. U tvrtki sam dobila karticu osiguranja i sve drugo.”²⁷

Slično ističe i Vihaan (29, inženjer) ističući kako se ne obazire previše na administrativne postupke budući da poslodavac rješava većinu tih poslova. Na moje pitanje: „Znaš li koje uvjete moraš ispuniti za obnovu EU plave karte ovdje?“, kazao je: „Ne, ne znam koji su uvjeti. Tvrtka se brine za to, a ja ću im dati potrebne dokumente.”²⁸

Također, isti poslodavac, osim što im osigurava smještaj prvih mjeseci boravka (o čemu će više riječi biti u poglavlju posvećenom stanovanju), nudi i tečajeve hrvatskog jezika za sve strance. Stoga, Vihaan (29, inženjer) kazuje: „Moja tvrtka nudi besplatan tečaj hrvatskog, ali

²⁶ „So family reunification was not needed because she came on her own visa. My visa was sponsored by my employee. It was the same for her.“

²⁷ „So mostly it was fine and mostly taken care by the company itself on many things. So I got my insurance card and everything in the company itself.“

²⁸ „A: And do you know what are requirements you must meet for the renewal of your blue card here in general? ... Vihaan: No, I don't know what are the conditions. The company take cares of it and I will give them the documents they need.“

ga ne učim jer nemam vremena.“²⁹ Tečajevi se, prema kazivanjima, održavaju u tvrtki u jutarnjim satima, dva puta tjedno po 90 minuta.

Kazivači inženjeri su istaknuli kako im njihov poslodavac nudi neku vrstu priručnika koji sadrži detaljni opis o pravima stranaca na stanovanje, opis postupka prijave i produženja boravka, dobivanja državljanstva, zahtjeva za „spajanje obitelji“ i sl. Također, budući da u tvrtki radi mnogo stranih radnika, s njima mogu dijeliti iskustva. Uvijek se mogu obratiti nekome od kolega-imigranata koji su taj ili sličan proces prošli, kao što je prikazano u sljedećem citatu:

„Neke informacije sam dobila od ljudi koji su se prijavili. Moje kolege su mi pričali o tome. Nešto sam saznala i uz pomoć tvrtke. Imaju portal gdje se nalaze informacije o svemu tome. Tamo možemo sve pročitati, tako da je i to bilo od pomoći.“ Supriya (27, inženjerka)³⁰

Kazivači koji obavljaju poslove u poljoprivredi također ističu kako im poslodavac osigurava smještaj, pomaže oko administrativnih stvari, ali i daje slobodno vrijeme za odlazak u džamiju: „Idemo u petak u džamiju na molitvu. Poslodavac mi daje vremena za otići u džamiju. Nemamo problema oko toga.“ Sindabad (26, poljoprivredni radnik)³¹

Kazivač koji radi za dostavljačku tvrtku, nakon prijašnjih loših iskustava, također ističe kako mu sadašnji poslodavac pruža pravnu i administrativnu podršku te mu je pomogao prilikom pronalaženja liječnika obiteljske medicine:

„Tvrtka mi je predložila obiteljskog liječnika na mom području... Srećom moj je poslodavac dobar i sve pravne i tehničke stvari oni sami rješavaju... Da, za medicinski [pregled], moj poslodavac mi je pomogao. Šef mi je dao broj klinike. Rekao je: 'Možete otići tamo i možete obaviti svoj medicinski pregled.'“ Manish (39, voditelj grupe dostavljača u dostavljačkoj firmi)³²

²⁹ „My office offers free course of Croatian, but I do not learn it because I don't have the time.“

³⁰ „Okay, some of the information, I got it from the people who actually applied. I had my colleagues and they used to tell me about it. And some of it was with also the help of the company. They have a portal where they really have information about all of this where we can read through. So that was also helpful.“

³¹ „So we are going Friday in Džamija for prayer. Company giving me time for go Džamija. We don't have big issue of this.“

³² „Company had suggested me a family doctor in my area.... I was fortunate enough that my company is good and all the legal stuff, they handle all the legal and technical part by themselves.“ Yeah, for medical [exame], my company helped me. My boss gave me the number of clinic. You can go there and you can do your test, medical test to go there.“

Također, kazuje kako je zahvaljujući poslodavcu upućen u Zakon o radu koji treba poštovati i u sva prava koje ima kao zaposlenik:

„Moj poslodavac je angažirao odvjetnika i on nam je objasnio sve o našim zakonima i njihovim (tvrtkinim op.a.) pravilima.“ (ibid.)³³

4. Pravno-politička dimenzija integracije

Pravno-politička dimenzija integracije odnosi se na pravo imigranata na sudjelovanje u političkom životu zajednice (Penninx 2007: 10). Ona obuhvaća politička i statusna prava poput stjecanja državljanstva, prava vezana uz boravak i spajanje obitelji i sl. (Blagojević 2020: 711).

Svi kazivači u ovom istraživanju imaju status privremenog boravka (na osnovi važeće dozvole za boravak i rad),³⁴ stoga, još uvijek, nemaju državljanstvo pa samim time ne možemo reći da su pravno-politički u potpunosti integrirani. Privremeni boravak državljana trećih zemalja na temelju dozvole za boravak i rad odobrava se na godinu dana,³⁵ a za visokokvalificirane državljane trećih zemalja s odobrenom „EU plavom kartom“ boravak se odobrava na razdoblje do dvije godine.³⁶ Pravo prijave za stalni boravak imaju državljani trećih zemalja kojima je u Hrvatskoj pet godina neprekidno odobren privremeni boravak (ili azil ili supsidijarna zaštita).

Valja napomenuti kako je za imigrante trećih zemalja koji posjeduju „EU plavu kartu“ važna pogodnost da imaju pravo zatražiti spajanje obitelji odmah po odobrenju i prijavi vlastitog boravka u Hrvatskoj. Međutim, članovi obitelji imigranata koji nisu visokokvalificirani mogu

³³ „I know that my company had hired and lawyer and he explained us everything about our laws and their [company] laws also.“

³⁴ Prema Zakonu o strancima Republike Hrvatske privremeni boravak za državljane trećih zemalja odobrava se u svrhu: „spajanja obitelji 2. srednjoškolskog obrazovanja 3. studiranja 4. istraživanja 5. humanitarnog razloga 6. životnog partnerstva 7. rada 8. rada upućenog radnika 9. boravka osobe s dugotrajnim boravištem u drugoj državi članici EGP-a 10. u druge svrhe 11. boravka digitalnih nomada“ (Zakona o strancima: čl. 57 (NN 151/22 <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>, zadnji pristup 30. 08. 2024)

³⁵ Prema čl. 61 Zakona o strancima (NN 151/22 <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>, zadnji pristup 30. 08. 2024)

³⁶ Dozvola boravka i rada „EU plava karta“ „izdaje se s rokom važenja do dvije godine. Ako je ugovor o radu sklopljen za razdoblje manje od dvije godine, dozvola boravka i rada izdat će se za razdoblje trajanja ugovora o radu uvećano za dodatna tri mjeseca“ (Zakon o strancima: čl. 126 (NN 151/22 <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>, zadnji pristup 30. 8. 2024).

zatražiti odobrenje privremenog boravka na temelju spajanja obitelji tek nakon barem jedne neprekinute godine odobrenog privremenog boravka imigranta na dozvoli za boravak i rad (usp. Zakon o strancima: čl. 63 st. 2).

Iako su svi kazivači u Hrvatskoj na osnovi dozvole za boravak i rad (te neki na osnovi dozvole za boravak i rad „EU plava karta“), neki od njih imaju želje i planove za stalni boravak u budućnosti, a, po ispunjenju uvjeta, i za predaju zahtjeva za državljanstvo Republike Hrvatske.

Sindabad (26, poljoprivredni radnik) planira ostanak i daljnji život u Hrvatskoj, baš kao i Nazrin (41, poljoprivredna radnica) i Muskan (21, poljoprivredna radnica). Iako postoji mogućnost da će budući brakovi njezine djece zahtijevati preseljenje u Indiju, Nazrin izražava želju da njezina djeca ipak dođu živjeti s njom u Hrvatsku. Na moje pitanje želi li prijaviti stalni boravak u Hrvatskoj, a kada će zakonski moći i državljanstvo, odgovara potvrdno te napominje:

„Sada smo se smjestili. Ovdje smo već 5 godina... Ovo je dobro za nas....Želim planirati [stalni boravak u Hrvatskoj] i imam još dvoje djece, jednu kćer i sina. Želim ih i sljedeće godine dovesti. Da. Želim ostati ovdje u Hrvatskoj.“³⁷

5. Društveno – ekonomska dimenzija integracije

Društveno-ekonomska dimenzija integracije odnosi se na pitanja prava na rad, obrazovanja, stanovanja, zdravstvene skrb itd. Ona, bez obzira na državljanstvo imigranata, obuhvaća poziciju imigranata na društvenoj i ekonomskoj razini (Penninx 2007: 11).

Autori Penninx i Garaces-Mascarenas govore o trima razinama integracije: individualnoj, organizacijskoj i institucionalnoj, koje se mogu mjeriti kroz tri dimenzije integracije (pravno-politička, društveno-ekonomska i kulturno-religijska). Pišući o institucionalnoj razini autori navode da opće društvene institucije društva primitka (koje nalažu i provode regulative, zakone, ali i nepisane prakse i pravila te koje bi trebale služiti svim stanovnicima jednako), „mogu ometati pristup ili pravične ishode zahvaljujući povijesno i kulturno određenim načinima djelovanja, na primjer, ne uzimajući u obzir povijest useljenika, njihovu kulturu i vjersko podrijetlo ili njihove jezične sposobnosti. Stoga je najvažnije

³⁷ „Now we are settled. We have been here for 5 years...This is good for us...I want to planning and I have two kids more, one daughter and son. I want to next year bring them as well. Yes. I want to stay here in Croatia.”

funkcioniranje općih javnih institucija – i njihov potencijal da se prilagode rastućoj raznolikosti“ (Penninx 2001 prema Penninx 2016: 17, 18).

Odgovarajući na pitanja o iskustvima u institucijama u kojima su regulirali dozvole boravka, promjenu adrese boravka, vozačku dozvolu, zdravstveno osiguranje, posjetu doktoru i sl. napominju da su povremeno imali problema jer djelatnici nisu znali ili nisu željeli komunicirati na engleskom jeziku.

Nazrin (41, poljoprivredna radnica) kazuje kako je imala poteškoća u sporazumijevanju s doktoricom opće prakse koja je mijenjala njezinu doktoricu. Doktorica na zamjeni nije znala engleski jezik, no u pomoć joj je uskočila druga pacijentica koja je na hrvatski prevela sve što je Nazrin govorila.³⁸

Manish (39, voditelj dostavljača) također ukazuje na problem različitih praksi kod iste administrativne procedure izdavanja vozačke dozvole u policijskoj postaji:

„Imao sam problem samo za pri preuzimanju [vozačke] dozvole, hrvatske dozvole... Dakle, službenik mi je rekao da sa mnom treba biti Hrvat koji razumije hrvatski... 'Trebate dovesti jednog prevoditelja koji vas poznaje. Tek tada možemo uzeti vaše dokumente i onda možete dobiti dozvolu.' Ali on mi je sve to rekao na engleskom. I to je za mene bilo iznenađujuće... on je bio jedini službenik koji je trebao potpisati taj dokument. Sve je ispričao na engleskom. I nakon toga mi je rekao: 'Moraš dovesti nekog Hrvata.' A dva dana prije toga taj isti čovjek je uzeo sve dokumente mojim prijateljima bez ikakvog prevoditelja ili bilo čega.“³⁹

Svi kazivači su pronašli posao prije dolaska u Hrvatsku. Za posao u Hrvatskoj su saznali na različite načine. Neki su posao pronašli samostalno putem oglasa koji je objavio posrednik, odnosno, agencija za zapošljavanje i posredovanje pri zapošljavanju, neki kazivači su za posao saznali preko članova obitelji koji su u to vrijeme već radili u Hrvatskoj, a kazivači inženjeri su većinom bili kontaktirani na platformi LinkedIn ili su platformu koristili za pronalazak posla

³⁸ „I said She (the doctor that is replacing the usual one) don't speak English. I said to Hrvatski: Oprostite, malo, ja ima...doktorice nema. And she said ja ne mogu. She said like this. And after I think she don't understand what I want to tell her and people is sitting there, one girl is like you... And I said, can you speak English? And she said yes. What happened? And I translate to her...“

³⁹ „I was having a problem only for taking my [driving] license, Croatian license....So the officer told me that you need to have a Croatian with you who can understand Croatian ... 'You need to bring one translator who knows you. So after that only we can take your documents and you can get the license.' But he told all of this in English to me. And that was surprising for me. ...he was the only officer who was going to sign that document. He told everything in English. And after that he told me, you have to bring some Croatian. And two days before that, that same guy gave, he took all the documents of my friends without any translator or anything.“

(o toj platformi će biti više riječi u poglavlju o interakcijskoj dimenziji integracije). Svoja iskustva kazivači su objasnili riječima:

“U novinama. Agencija, indijska agencija stavila je u novine oglas...Kontaktirali smo indijsku agenciju...” Nazrin (41, poljoprivredna radnica)⁴⁰

„Kontaktirao me ekspert za zapošljavanje sa sjedištem u Velikoj Britaniji. Kontaktirala me agencija za zapošljavanje na LinkedInu.“ Vihaan (29, inženjer)⁴¹

Svim intervjuiranim kazivačima, za pronalazak posla nije bilo potrebno znanje hrvatskog jezika, baš kao što nije neophodno da ga znaju kako bi obavljali svoje poslove. U sljedećem će poglavlju, stoga, biti riječi o jeziku, odnosno jezicima koje kazivači koriste tijekom svojeg boravka u Hrvatskoj.

5.1. Jezik

U razgovoru s kazivačima nastojala sam otkriti govore li hrvatski jezik, kojim jezicima se koriste najviše na svakodnevnoj razini, komuniciraju li s hrvatskim građanima te na kojem jeziku, smatraju li da je poznavanje hrvatskog jezika važno za integraciju u hrvatsko društvo te, naposljetku, gdje i na koji način imaju priliku učiti hrvatski jezik te žele li učiti hrvatski jezik.

Svi kazivači ističu kako se najviše služe engleskim jezikom budući da tim jezikom komuniciraju za vrijeme radnoga vremena, ali ga koriste i u slobodno vrijeme u komunikaciji s Hrvatima i imigrantima iz drugih zemalja. Osim engleskog, služe se i materinjim jezikom minimalno jedan puta tjedno kada komuniciraju s obitelji, najčešće izmjenjujući poruke ili razgovarajući preko poziva na Whatsapp aplikaciji.

Hrvatski jezik većinom ne poznaju i njime se ne koriste. Nekoliko kazivača naglašava da imaju prijatelje Hrvate, da provode vrijeme s poznanicima koji su Hrvati i da su često u kontaktu s kolegama koji govore hrvatski, međutim, njihovo znanje hrvatskog jezika je ograničeno, ali ga imaju želju naučiti, što je vidljivo iz sljedećih odabranih citata:

⁴⁰ “This is a newspaper. For a agency, they put for an Indian agency, they give for this paper, demand.... We contact them in the India agency....”

⁴¹ „I was contacted by a recruiter, UK-based recruiter. I was contacted by a recruitment agency in LinkedIn.“

„Da, samo ih slušam. Ako ne znam, samo pitam: 'Što je to? Kako zoveš?' I oni mi kažu na engleskom, a ja im kažem: 'Reci mi na hrvatskom', onda mi kažu na hrvatskom. Ponekad ne pričam, to je za mene malo... strašno. Onda sve pomiješam, pa pričam. Znam hrvatski, ali ne mogu sve razumjeti. Imam problem s gramatikom... No, mogu govoriti. Mogu govoriti i razumjeti, to je glavno. Ali ne mogu s (pravilnom) gramatikom. To je problem, gramatika." Muskan (21, poljoprivredna radnica)⁴²

„Da, učim hrvatski jezik. Govorim malo hrvatski. Također, tu smo svi prijatelji, kolege ovdje razgovaraju na hrvatskom pa i mi učimo...“ Sindabad (27, poljoprivredni radnik)⁴³

Prema članku 153. Zakona o strancima Republike Hrvatske⁴⁴, poznavanje hrvatskog jezika i latiničnog pisma jedan je od uvjeta za odobrenje dugotrajnog boravišta. Međutim, isti zakon ne nalaže da je poznavanje hrvatskog jezika obavezno za odobrenje privremenog boravka. Također, ni na lokalnoj razini Grada Zagreba i gradova Zagrebačke županije se (još uvijek) ne određuju politike provođenja (besplatnih) tečajeva hrvatskog jezika za dobrovoljne imigrante. Lokalni integracijski projekti u pitanju učenja jezika se također fokusiraju na integraciju tražitelja međunarodne zaštite i integraciju onih kojima je odobrena međunarodna zaštita (usp. Akcijski plan grada Zagreba za integraciju tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je je odobrena međunarodna zaštita za 2022. godinu).

Međutim, kao što je istaknuto u „Vodiču kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“ koji izdaje Vlada Republike Hrvatske, i za skupine stranaca (koji nisu azilanti ili stranci pod supsidijarnom zaštitom) se organiziraju tečajevi hrvatskog jezika u organizacijama kao što je to Croaticum - Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.⁴⁵ Prema dostupnim informacijama na web stranicama Croaticum-a, u Centru su za sve razine jezika dostupni razni individualni i grupni tečajevi. Kazivači koji obavljaju poslove u poljoprivredi i poslove dostave su u nekoliko

⁴² „Yes, just listening for them. If I don't know, just I'm asking: 'what is that? Kako zoveš?' And they are telling in English and I told them: 'Tell me in hrvatski.' Then they told me in hrvatski. Sometimes I do not talk, it's for me a little bit...scared. Then I mix everything, then I talk. I know Croatian, but I can't understand everything. But it's a grammatical problem, I have that... But I can speak. I can speak and understand, this is the main. But can't, the grammar. This is the problem, the grammatical.“

⁴³ „Yeah, I'm learning Croatian language. I speak a little Croatian. Also we too much friends here, colleagues here talking in Croatian. So we are also learning...“

⁴⁴ usp. <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima> (posljednji pristup 31. 07. 2024.)

⁴⁵ usp. „Vodič kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Vodič%20kroz%20integraciju_HRVATSKI.pdf (zadnji pristup 04. 09. 2024)

navrata izrazili želju i interes za pohađanje ovih tečajeva. Na kraju istraživanja doznala sam i za dostupnost besplatnih internetskih tečajeva za A1 i A2 razinu jezika,⁴⁶ međutim navedeni kazivači nisu na njih ukazali niti su imali informacije da takvi tečajevi postoje. Tečajevi, koji se izvode u grupama i održavaju se u Centru se plaćaju, dok pravo na stipendiju za te tečajeve imaju samo „pripadnici hrvatskog naroda ili njihovi potomci, supružnici kao i prijatelji hrvatskoga naroda i Republike Hrvatske, koji njeguju hrvatski identitet i promiču hrvatsko kulturno zajedništvo“ (Program učenja hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj, posljednji pristup 31. 7. 2024).⁴⁷

Dok dvoje kazivača (Muskan i Sindabad) ističu želju za upisivanjem tečajeva u Croaticum-u, ostali, iako se svakodnevno druže i komuniciraju s hrvatskim državljanima, kazuju kako im za život u Hrvatskoj poznavanje hrvatskog jezika nije neophodno budući da velik broj Hrvata poznaje i govori engleski jezik. Oni kazivači koji imaju dostupne tečajeve hrvatskog jezika u tvrtki u kojoj rade većinom napominju kako žele pohađati tečajeve, ali za to nemaju vremena te im to nije važno. Isto tako, visokoobrazovani kazivači naglašavaju kako im je za obavljanje posla primaran i dovoljan engleski jezik te im je za svakodnevnu komunikaciju također dovoljan engleski jezik. Nedostatak motivacije za učenjem hrvatskog jezika proizlazi i iz njihove nesigurnosti u trajnost njihove migracije. Nadalje, nitko od kazivača (visoko ili niskoobrazovanih) još nije podnio zahtjev za odobrenjem dugotrajnog boravišta, a vrijeme će pokazati hoće li s vremenom to učiniti, što će od njih u konačnici zahtijevati i obavezu pohađanja tečajeva, odnosno polaganja ispita poznavanja hrvatskog jezika.

S druge strane, znanje jezika je jedan od temeljnih faktora koji povećavaju društvenu mobilnosti, ali i integraciju imigranata na tržištu rada (Dustmann i Fabbri 2003. prema Garha i Paparusso 2018: 5). Većina kazivača, bez obzira što ne govore hrvatski jezik, ipak smatra kako je poznavanje hrvatskog jezika značajan faktor za integraciju u hrvatsko društvo što prikazujem odabranim citatima:

„Mislim da je u redu ne znati to (hrvatski jezik). Ali ako želite biti bliži, mislim ako se želite osjećati bliže i više uključeno u društvo, onda da, bolje je da naučite.“ Shiva (26, inženjer)⁴⁸

⁴⁶ usp. https://croaticum.ffzg.unizg.hr/?page_id=857&lang=hr (zadnji pristup 04. 09. 2024)

⁴⁷ usp. <https://hrvatiizvanrh.gov.hr/programi-i-projekti/program-ucenja-hrvatskoga-jezika-u-republici-hrvatskoj/805> (posljednji pristup 31.07.2024.)

⁴⁸ „So I think it's okay not knowing it (croatain language). But then if you want to be more close, I mean if you want to feel more close and more involved in society, then yeah, it's better you learn.“

„Da, važno je da bismo mogli dobiti dobre poslove, za karijeru, a i za druženje, dobro je znati jezik. Svi znaju engleski. No, bolje je, ako sam u Hrvatskoj, da naučim njihov jezik i njihovu kulturu. Ako ja poštujem njih, i oni će poštovati mene.“ Manish (39, voditelj dostavljača)⁴⁹

„Mislim da je dobro naučiti jer pomaže boljem povezivanju s lokalnim stanovništvom. Mislim da je jako dobro naučiti, ali ako ga ne znaš, nije da ne možeš preživjeti, možeš preživjeti i bez da ga znaš. No, draže mi je naučiti kako bih se bolje povezala s ljudima. Da.“ Supriya (27, inženjerka)⁵⁰

5.2. Stanovanje

Uvjeti u kojima žive uvelike utječu na kvalitetu života imigranata, ali i na (ne)mogućnost integracije. Dakle, fizičko, ali i društveno okruženje utječe na mogućnost zaposlenja, osjećaj sigurnosti (od kriminala i diskriminacije) i priliku za provođenjem vremena (socijalizacijom) sa pripadnicima društva primitka (usp. Phillips 2006. prema Garha i Paparusso 2017: 5).

Prvotni smještaj za sve kazivače osigurao je poslodavac.

Kod kazivača inženjera većinom se radi o sljedećem postupku: pri dolasku u Hrvatsku poslodavac im osigura smještaj, najčešće u vlasništvu tvrtke, a nakon nekoliko tjedana ili mjeseci kazivači pronalaze drugi smještaj samostalno te žive sami ili sa supružnikom i obitelji. Smještaj obično biraju prema osobnim preferencijama – bliže ili dalje od tvrtke u kojoj rade; blizu *shopping* centara ili javnog prijevoza i slično. Primjeri iskustva vidljivi su u odabranim citatima:

„Nisam želio živjeti blizu tvrtke jer ne želim vidjeti ista lica nakon posla... Htio sam živjeti blizu centra, a ovo je bilo dobro mjesto u sredini; nije bilo predaleko niti od ureda

⁴⁹ „Yeah, it's more important so that we can get good jobs for our career and for socializing also, language is good. Everyone knows English. But I prefer that if I'm in Croatia I should learn their language and their culture. If I respect them, they will also respect me.“

⁵⁰ „I think it is good to learn because it helps to connect more with the locals. I think it is really good to learn, but if you don't know it, it's not that you cannot survive, you can survive without knowing it. But I prefer that you learn it so that you connect more with people. Yes.“

nitni od centra. I sviđaju mi se okolna... A tu su i dobra mjesta za noćni život, obližnji restorani i slično.“ Vihaan (29, inženjer)⁵¹

„Živim u Zagrebu i živim u stanu koji je od ureda udaljen 15 minuta hoda. Odabrala sam da bude blizu uredu jer ne volim svaki dan do tamo putovati. Put mogu prijeći pješice, a imam i osjećaj da vježbam dok hodam“ Supriya (27, inženjer)⁵²

Jedna kazivačica, ističe važnost veće zajednice zbog lakšeg pristupa raznom sadržaju (mjestu rekreacije, kafićima, restoranima...), ali također ističe i važnost povezanosti s ljudima:

„Razmišljala sam o tome (živjeti u Zagrebu ili Svetoj Nedelji). Zagreb nudi više sadržaja jer je glavni grad. Ako želite ići recimo u neku teretanu ili bilo koje drugo mjesto, više ima takvih prilika ovdje... za tečaj plesa ili nešto slično. ... Drugi razlog je taj što živim sama pa radije živim u gradovima nego u drugim, udaljenim područjima gdje ne poznaješ mnogo ljudi, a i broj stanovnika u tim područjima je također manji, ali grad bit će više...“ Anupama (45, inženjer)⁵³

Kazivačica na pitanje o tome pruža li joj život u glavnom gradu veći osjećaj sigurnosti od života u manjim sredinama odgovara potvrdno te za život u glavnom gradu ističe sljedeće: „...Da, sigurnosti. Također, imaš ljude oko sebe. Društvene veza također... barem se više viđaš s ljudima. Jer da sam ostala živjeti u Svetoj Nedelji smatram da bi moja integracija u zajednicu bila manja. Bila bi mnogo manja. Dok, kada dolazim ovdje (kafić u njezinom susjedstvu), povezujem se s ljudima, barem ih poznajem, barem se nasmiješim ljudima. To je također važno.“⁵⁴ (ibid.)

⁵¹ „I didn't want to live close to the company because I don't want to see the same faces after work. ... So I wanted to live close to the center and this was a good place in between. It was not too far and not from either the office or the center. And it had good areas around it. ... And then there are good nightlife places also nearby restaurants and stuff.“

⁵² „I live in Zagreb and I live in an apartment which is like 15 minutes walk from the office. I chose it to be close by the office because I don't like commuting every day to the office, so it's just walkable, and I also feel like I'm exercising when I walk, so.“

⁵³ „I also thought about it (living in Zagreb or Sveta Nedjelja), and Zagreb offering more content being the capital because if you want to go for say some gym or any other places, it's more those kind of opportunities are here... more for a dance class or something like that. ... The other reason is I am staying alone so I prefer to stay in cities ... than in the other places, remote areas where you don't know many and the number of people around that area is also less, but the city will be more...“

⁵⁴ „Yes, safety. And also you have people around. Social connection also... at least you see people more. Because if I felt I stay in Sveta Nedelja, my integration with the community is going to be less. It's going to be very less. Whereas at least if I see I come to this (cafe in neighborhood)..., I connect with people, I know them at least, at least I smile people. This is important also.“

Nazrin (41) i Muskan (21) koje obavljaju poslove u poljoprivredi su također u početku imale smještaj koji je osigurala tvrtka, no zajedno su se odlučile pronaći svoj smještaj, što pokazuje sljedeći citat:

“Prije smo boravili u smještaju u vlasništvu tvrtke. Tvrtka nam nudi smještaj, gdje živi mnogo ljudi. Meni to nije dobro jer imam migrenu. Ne mogu spavati ako je ovdje previše buke. Zato smo pronašli ovu kuću u kojoj sada živimo. Tvrtka plaća za nas, smještaj...” Nazrin (41, poljoprivredna radnica)⁵⁵

Sindabad (27, poljoprivredni radnik) je ostao u smještaju koji je osigurao poslodavac gdje živi sa bratom i sestrom, s sveukupno ih u kući živi petero. Suživot sa drugim kolegama i prijateljima spominje i Manish (39, voditelj dostavljača) koji živi u stanu sa četiri prijatelja koji su također iz Indije.

Međutim, za razliku od iskustava drugih kazivača koji rade za druge poslodavce, Manish ističe loše uvjete stanovanja u smještaju koji je osigurao prijašnji poslodavac:

„Prvi put kad sam došao ovamo tvrtka mi je osigurala smještaj. Do trećeg poslodavca sam već živio u stanu. Našao sam ga sâm s tri momka jer smještaj u kojem smo živjeli od prethodnog poslodavca... to je bilo kao spavaonica. Bilo je oko 14 do 15 momaka na krevetima na kat ... a bila je samo jedna kupaonica i jedna kuhinja. Pa smo odlučili promijeniti stan i uzeli smo naš vlastiti stan.“⁵⁶

Svi kazivači kao glavni izvor pronalaska smještaja ističu Internet oglasnik „Njuškalo“ dok jedan kazivač ističe i Facebook društvenu mrežu. Jedna kazivačica navodi kako je imala poteškoće u komunikaciji sa stanodavcem u vezi rješavanja nestanka tople vode, izrade ključa za poštanski sandučić i sl. Također, nekoliko kazivača navodi kako su im, u procesu pronalaska stana, vlasnici stana rekli da ne iznajmljuju strancima. Navedena iskustva prikazujem u odabranim citatima:

„...pa bilo je malo teško pronaći. Ne znam zašto, kada sam im poslala poruku na aplikaciji, mnogi od njih su mi zapravo izravno rekli da ne žele iznajmljivati strancima

⁵⁵ “We stayed before in our accommodation in the company. We have company accommodation, because there is a lot of people living. I am not OK, because I have migraine. I can't sleep with too much noise in here for me. That's why we found this house and we are living here now. The company pays for us, the accommodation....”

⁵⁶ „First time when I came here, the company had provided me the accommodation. For the third company, until that time I was already living in apartment. I found it on myself with three guys because the accommodation in which we were living in the previous company... so it was like a dormitory. There were around 14 to 15 guys on the bunker bed ... and there was only one bathroom and one kitchen. So decided to change the apartment and took our private apartment.“

jer smatraju da ne ostaju dugo ili da će otići prije isteka ugovora ili nešto slično.“
Supriya (27, inženjer)⁵⁷

„Samo me jedan put [odbio stanodavac] i postojao je valjan razlog. Stanodavac je bio jako star i rekli su da žele stanara koji govori hrvatski. Stanodavac je bio jako star i nije govorio engleski“ Vihaan (29, inženjer)⁵⁸

„Kao što sam spomenuo, bilo je dobro, ali par puta kada sam prvi put tražio stan... ponekad, čini mi se, zato što sam stranac da... ne znam je li to bilo zato što sam Indijac, ali definitivno zato što sam stranac možda nisam dobio priliku, znaš... vidjeti neki stan ili... znaš.... Zbog nekih ograničenja neki apartmani ne smiju imati strance... par vlasnika apartmana mi je reklo: 'Ne, ne primamo strance'.“ Shridhar (42, inženjer)⁵⁹

Međutim, u određenim situacijama neki visokokvalificirani kazivači navode kako im je činjenica da rade posao inženjera u poznatoj tvrtki bila olakotna okolnost pri traženju smještaja iako su stranci: „Da, da. Rekla bih da je tako jer je moj agent za nekretnine rekao da je mom stanodavcu rekao da radim u [toj tvrtki] i da je stanodavac to odmah bio spreman iznajmiti. Tako da, možda da, pomoglo je.“ Supriya (27, inženjerka)

6. Kulturno – religijska dimenzija

Kulturno religijska dimenzija odnosi se na to kako imigranti i društvo primitka međusobno percipiraju, prakticiraju i reagiraju na međusobne različitosti (Penninx i Garces-Mascarenas 2016: 15).

Gotovo svim kazivačima je zajedničko to što ističu raznolikosti Indije u pogledu jezika, kulture i religija. Prema autoru Radhika Kapur u Indiji službeno postoji 121 jezik, a uključujući dijalekte i varijante jezika taj se broj penje na 1490 (Qureshi 2022: 16, 17). Također, postoje i

⁵⁷ „...so that was a little bit difficult to find... I don't know why, because when I actually messaged them on the app, many of them actually directly told me that they don't want to rent it to foreigners because they feel they don't stay for a long time or they will leave before the contract ends or something like that.“

⁵⁸ „There was only [rejection from the landlord] one, and there was a valid reason because the landlord was very old and they said they wanted a Croatian speaking tenant because the landlord was very old and he couldn't speak English.“

⁵⁹ „As I mentioned, it has been good but some minor times when I was looking for the appartement for the first time... sometimes I'm afraid that, because I'm a foreigner that... I don't know was it because I was an Indian, but definitely because I was a foreigner maybe I didn't get to, you know... see some apartment or...you know.... Because of some restrictions some apartments to not have foreigners... couple of the apartment owners told me – no we aren't accepting foreigners.“

mnogi drugi izvori koji drugačije klasificiraju i nabrajaju jezike. Stoga, indijski Ustav priznaje 22 glavna jezika. Osim navedenih jezika, bilježi 1576 grupiranih jezika i dijalekata (eng. *rationalized languages*) kao i 1796 drugih materinskih jezika.⁶⁰ Također raznolikost se vidi i u broju zastupljenih religija. Indijska populacija broji 1.3 bilijuna ljudi, od njih 78.80% prakticiraju hinduizam, 14.23% islam, 2.30% kršćanstvo, 1.72% je *Sikha*, 0.70% budista, a 0.37% jainista itd. (Qureshi 2022: 16, 17).

Raznolikost se vidi i u ovom istraživanju, na malom uzorku od devet kazivača. Marathi je materinji jezik dvaju kazivača koji dolaze iz savezne države Maharashtra. Hindi je materinji jezik troje kazivača iz savezne države Goa i jednog koji dolazi iz New Delhija. Za kazivačicu iz savezne države Karnataka materinji jezik je Kannada, za kazivačicu iz savezne države Kerala to je allar te za kazivača iz grada Sivakasi, savezne države Tamil Nadu materinji jezik je Tamil.

Osim raznolikosti u kulturi i religijama kazivači ističu mnogoljudnost u Indiji kao jednu od najvećih razlika između Indije i Hrvatske. Također, kako je već navedeno, kao veliku razliku u odnosu na život u Indiji svi kazivači ističu bolji omjer poslovnog i privatnog života u Hrvatskoj, a bolje financijske mogućnosti u Hrvatskoj ističu većinom kazivači koji obavljaju poslove u poljoprivredi i poslove dostave.

Zatim, kazivači smatraju da je sigurnost također mnogo veća u Hrvatskoj, što se može vidjeti i u sljedećem citatu: „Da, može se reći da je kulturološka razlika ovdje to što možete lutati u bilo koje doba noći i možete lutati sami i nema... znate da neće biti zločina.” Manish (39, voditelj dostavljača)⁶¹

U razgovoru, kazivači su često spominjali da veliku razliku između života u Indiji i Hrvatskoj čini hrana. Veliki izazovi po pitanju hrane su razlika u pripremi i okusima te nedostatak opcija za vegetarijance. Većina kazivača priprema svoju hranu jer vjeruju da je mogu bolje pripremiti od indijskih restorana koji svoju ponudu većinom prilagođavaju europskom ukusu (većinom se radi o manje ljutoj hrani i manjem izboru). Svi su kazivači bili otvoreni probati hranu u Hrvatskoj. Dok nekoliko kazivača ima problema s prilagodbom na hranu i traženje alternativnih ili pak autohtonih indijskih jela, drugi, koji su u manjini, su se prilagodili na hranu u Hrvatskoj. Navedeno se vidi iz sljedećeg kazivanja:

⁶⁰ usp. Ministry of Education, Government of India. „Indian languages“ https://www.education.gov.in/hi/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/languagebr.pdf, zadnji pristup 30. 08. 2024

⁶¹ „Yeah, cultural difference you can say over here is you can roam at any time in the night also you can roam alone and there is no, you know that there will be no crimes and anything.“

„Moram pripremiti večeru i hranu za sljedeći dan jer nije da si to ne mogu priuštiti ili da štedim novac, nego za mene postoji manje opcija za hranu. Ja sam vegetarijanac.... Postoje opcije. Ne bih rekao da ne postoje, ali mislim da znam kuhati bolje od njih. Pa kad sam vani, uglavnom je to više kao indijska hrana ili *pizza*. *Pizza* ili tjestenina i to je to.“ Vihaan (29, inženjer)⁶²

Shridhar, Nazrin i Muskan hranu navode kao najveću promjenu u odnosu na svoj život u Indiji:

„Najveća promjena je, rekao bih, hrana. To je najveća promjena za mene jer kako živim sam, ponekad volim kuhati hranu, ali često ne mogu. Dakle, prilagođavanje novoj kulturi hrane je nešto izazovno, jer u Indiji imamo vrlo raznoliku kulturu hrane i kulinarstvo. Svaka država, svaka regija će imati svoju kuhinju, što je nešto što je uvijek dostupno u Indiji, ali ovdje u Hrvatskoj, budući da sam u osnovi vegetarijanac... Naravno, volim jesti i ograničenu količinu nevegetarijanske hrane, ali dolaskom u zemlju u kojoj se pretežito jede meso, prilagodba na kulturu prehrane je malo teška, još je uvijek pokušavam prihvatiti.“ Shridhar (42, inženjer)⁶³

Ovakvu hranu nemamo u Indiji. Naša 'indijska hrana' je drugačija, ljuta i to jako volimo. Kad se vratimo, onda nam to jako nedostaje. Drugačija je. Također, kuhamo istu tu hranu, ali ne mislim... nije isto, čak i ako donesemo [začine] odande.” Nazrin (41 poljoprivredna radnica)⁶⁴

Indijski začini su jako važni u pripremi indijske hrane. Kazivači ističu sada sve veću dostupnost začina i različitih sastojaka za pripremu hrane. Određene sastojke i začine ili donose sa sobom nakon posjeta Indiji, a mogu ih kupiti i u (specijaliziranim) trgovinama. Stoga, kazivačica navodi:

⁶² „I have to prepare my dinner and my food for the next day because it's not that I cannot afford to or I am into saving money, but there are less food options for me. I'm a vegetarian.... There are options. I wouldn't say they are not, but I think I can cook better than them. So when I'm eating out. Mostly it's more like Indian food or pizza. Pizza or pastas and that's it.“

⁶³ „Biggest change is I would say food. That is the biggest change for me because definitely staying alone, sometimes I like to cook the food but many of times I cannot. So, adjusting to the new food culture that is something challenging, because back in India, we have very diverse food culture and culinary and every state, every region will have their own cuisine, which is something available regularly back in India but here in Croatia, since I'm of vegetarian background... Of course, I like to eat limited amount of non-vegetarian also but coming to a country which is predominantly non vegetarian, adjusting to the food culture is bit tough, I'm still trying to accept.“

⁶⁴ “We don't have food like this for like India. Our Indian is different foods, spicy and we like that too much. When we are back. Then we are missing too much. It's different. Also, we are cooking same but we don't feel... it's not the same, even if we bring [spices] from there also.”

„No, i hrvatsku hranu sam probala i ne mislim da je hrana zapravo neki veliki problem. U redu je. Može se preživjeti. Isto tako, za kuhanje indijske hrane pronaći ćete [u Hrvatskoj] sve sastojke. Dakle, to je dobro.“ Supriya (27, inženjerka)⁶⁵

Isto tako, Sindabad (27, poljoprivredni radnik) navodi kako neke namirnice kupuje u indijskoj trgovini u Zagrebu. Pretraživanjem dostupnih informacija o trgovinama u kojima se mogu kupiti namirnice iz Indije doznajem da se nakon provedbe intervjua krajem 2023. godine, u gradu Zagrebu otvorila još jedna takva trgovina u kolovozu 2024. godine.⁶⁶ Također, u gradu Zagrebu postoji i nekolicina indijskih restorana i restorana koji u ponudi imaju indijsku hranu.

Kazivači koji su prije svog dolaska u Hrvatsku živjeli u Nizozemskoj (Shiva) ili Češkoj i Njemačkoj (Anupama) ističu kako su već navikli na manje začinjenu hranu, da im odgovara mediteranska kuhinja te im ne nedostaje u tolikoj mjeri hrana koju su jeli pripremali u Indiji.

6.1. Religija

Što se tiče religije, šestero kazivača se izjašnjava kao hinduisti, a troje kao muslimani. Kazivači koji se izjašnjavaju kao hinduisti naglašavaju kako nisu vrlo religiozni te kako im odlazak u hram, iako u Zagrebu postoji,⁶⁷ nije važan te ga većinom ne posjećuju. Nekoliko kazivača navodi kako imaju samo nekoliko idola kod kuće: „... Imam u svojoj kući neke idole bogova. Moj stanodavac dolazi i kada vidi, nema ništa protiv toga. Ustvari (idoli) samo tamo stoje. Imam i figuru Isusa Krista, kojeg sam također postavio na isto mjesto.“ Vihaan (29, inženjer)⁶⁸

Shridhar (42, inženjer) ističe kako religiju prakticira, ali samo kod kuće sa obitelji:

„Dakle, ja sam hinduist po rođenju i još uvijek sam hinduist. Ja prakticiram vjeru kod kuće. Kad dolazim u Hrvatsku, imam sa sobom neke idole, male idole božanstava koje

⁶⁵ „But Croatian food is also something that I tried, but I don't think food is actually a major problem. Okay. Can survive. And to cook Indian food, you find all the ingredients [in Croatia]. So that's okay.“

⁶⁶ Jutarnji list <https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/indijski-biznismen-otvorio-ducen-u-samom-centru-zagreba-zavirili-smo-unutra-zaljubio-sam-se-u-hrvatsku-ali-nesto-mi-je-nedostajalo-15487177> (zadnje gledano 30.08.2024)

⁶⁷ Iskcon Zagreb Nova Jaladuta, Međunarodno društvo da svjesnost Krišne u Zagrebu <https://www.zagreb.iskcon.hr/> Također, iako nekoliko kazivača nije za njega znalo, kazivačica ističe kako to nije hram u punom smislu riječi već je „but it's a trust place where they worship Lord Krishna and stuff. And it's a small place. I would say it's good to visit there, but I wouldn't say it is like a temple temple.“ Supriya (27, inženjer)
⁶⁸ „... I have in my house, I have some idols, like Gods and my landlords come and they see and they're fine with it. ...And I just have them there. And there is also an idol of Jesus Christ, which I also have placed at the same place.“

štujemo, poput Boga Ganeshe, Boga Krishne, Boga Shive. ...i mi ih štujemo svake večeri, mi se(on i njegova obitelj) zajednički molimo.“⁶⁹

Što se tiče kazivača koji se izjašnjavaju kao muslimani, već je rečeno kako im poslodavac daje slobodno vrijeme za važne blagdane ili dane za odlazak u džamiju ukoliko je potrebno. Svakako, kazivačice muslimanske vjere ne odlaze u džamiju, budući da su žene te to nisu ni prakticirale u Indiji gdje su u džamije odlazili samo muškarci. No, one ističu jednu važnu razliku između života u Indiji i ovdje, a to je činjenica da ovdje ne moraju i ne žele nositi hidžab. Što se toga tiče, ovdje se osjećaju slobodnije, a kako kažu, nošenjem hidžaba se osjećaju drugačije, kao da se ističu, a to žele izbjeći:

„Naša muslimanska kultura je takva da se skriva, a u Hrvatskoj se ništa ne skriva... Ovdje imate slobodu, a u Indiji mi nemamo slobodu... Osjećamo se slobodno, nitko vam ne govori što da nosite, nitko. Indijci, ako ne nosite odjeću u kojoj ste pokriveni, kažu, ajme, ona je muslimanske kulture i ona...“⁷⁰ Nazrin (41, poljoprivredna radnica)

Dvije kazivačice su se također osvrnule na to da su ovdje odjevene kao i druge žene, jedna je navela da nosi „ovako majicu kratkih rukava ili tako nešto“ (Muskan), no obje su istaknule da je ovdje: „Kultura je drugačija.“⁷¹ Nazrin i Muskan (41 i 21, poljoprivredne radnice)

Prema Penninxu i Garces-Mascarenas, ukoliko se imigranti u društvu primitka osjećaju drugačijima, različitima te ih društvo primitka tako doživljava, ishod te situacije može ići prema sljedeća dva polariteta. Društvo primitka može tražiti od imigranata da se prilagode, pa i asimiliraju. S druge strane, društvo primitka može prihvatiti razlike na kulturnoj, svjetonazorskoj ili etničkoj razini. No, postoje i mnoge razine prihvatanja koje se nalaze između ova dva ekstrema. Autori stoga ističu primjer prihvatanja raznolikosti u privatnoj sferi i potpuno ili djelomično odbijanje raznolikosti u javnoj sferi (2016: 15).

Stoga sam priupitala kazivačice žele li nositi hidžab, ali ga ne nose jer se osjećaju drugačije:

„Ne, ne biramo to (nositi hidžab i tradicijsku odjeću, op. a.). Gledamo sve ljude i osjećamo se drugačije. Kada sam prvi put došla ovdje, u Hrvatsku, nosila sam svoju

⁶⁹ „So, I'm a Hindu by birth and still a Hindu. I practice the religion at home. When I'm coming to Croatia, I have with myself some idols, small idols of deities that we worship, like Lord Ganesha, Lord Krishna, Lord Shiva. ...and we worship them each evening, we (him and his family) will have some prayers together.“

⁷⁰ „Our Muslim culture is a little you hiding for everything for in Croatia you don't hide nothing. And here you have freedom and India, we don't have freedom ... We are feel free. Nobody tell You why you don't wear this one, nothing. Indian people, if you don't wear hiding, they say, wow, she's a culture is Muslim and she's a...“

⁷¹ „Muskan: Running like this half t -shirt or something. Nazrin: „This is, culture is different.“ Muskan: „Culture is different, yes.“

indijsku odjeću, dugu. Otišla sam u park šetati, i svi koji su sjedili u cijelom parku, svi su ljudi gledali. Svi me gledaju i gledaju zato što vide različite osobe. Gledaju. Bilo me sram. Svi gledaju u mene. I sljedeći put kad sam išla u Indiju, svu odjeću iz Indije sam ostavila i vratila sam se ovdje.“ Nazrin (41, poljoprivredna radnica)⁷²

Iako kazivačice ističu kako je njihova slobodna volja ne nositi hidžab te se čak i osjećaju slobodnije bez njega, također se može vidjeti da se osjećaju drugačije ukoliko ga nose u Hrvatskoj. One se žele prilagoditi sredini u koju su došle i odgovara im ta sloboda. Na pitanje osjećaju li se dobro što ovdje ne nose hidžab odgovaraju potvrdno te navode: „Da, da... Sada imamo tu naviku ovdje. Kada smo ovdje, [prihvaćamo] ovu kulturu.“ Međutim, kada se vraćaju u Indiju prakticiraju tamošnju tradicijsku kulturu: „Kada idemo u Indiju, [prihvaćamo] indijsku kulturu. Kada idemo u Indiju, pokrивamo se, a kada dođemo ovdje, razotkrijemo se.“ Nazrin i Muskan (41 i 21, poljoprivredne radnice)⁷³

7. Interakcijska dimenzija

Interakcijska dimenzija integracije podrazumijeva uključivanje i prihvaćanje imigranata u društvene mreže društva primitka. Ona se odnosi na privatne odnose poput prijateljstva, braka, partnerstva, članstva u društvenim organizacijama i sl. (usp. Heckmann 2005: 17).

Međutim, interakcija s drugim imigrantima koji potječu iz iste zemlje može, kroz razmjenu iskustva i informacija, olakšati integracijski proces u početku, ali s vremenom može i otežati integraciju imigranta u samo društvo primitka (Stonequist 1937: 85 prema Heckmann 2005: 17).

Istražujući interakcijsku dimenziju integracije zanimalo me s kime kazivači provode slobodno vrijeme, postoje li zajednice Indijaca u Hrvatskoj (formalne i neformalne). Također,

⁷² „No, we are not choosing it. Because we're looking, all people, we are feeling different. When I came first time here, in Croatia, I'm wearing my Indian clothes, longer. And I go in the park walking, and who is sitting all the park. All people were watching. Everybody watching for me, looking, looking. Because they see different persona. They're looking. And I shy for myself. People why is looking for me.“

⁷³ And next time I go India, I put my whole Indian clothes from India and I'm back for here... Now we have habit, for here. Yeah, we stay here, [we accept] here culture and we go India, India [we accept] culture. We go India, we cover it. We coming here, we got uncover.“

zanimalo me kakva je interakcija kazivača s društvom primitka, kako tvore socijalne migrantske mreže i na koji način im to olakšava ili otežava integraciju u hrvatsko društvo.

Kao što je već rečeno ranije, Indija je velika i mnogoljudna zemlja s mnoštvo različitih jezika pa ne čudi činjenica da kazivači ističu kako često sa drugim Indijcima u Hrvatskoj komuniciraju na engleskom jeziku. Također, druge Indijce najčešće upoznaju na radnom mjestu ili pak tijekom rekreacije. Stoga, nekoliko kazivača ističe terene igre kriketa u gradu Zagrebu kao mjesto sastajanja i druženja. No, osim Indijaca u igri sudjeluju i Hrvati: „Ne, ima i Hrvata. Bio sam jako iznenađen da je bilo i Hrvata. Bilo je i nekih ljudi iz Ujedinjenog Kraljevstva.“ Vihaan (29, inženjer)⁷⁴

Svi kazivači većinom ističu miješane grupe prijatelja i poznanika. Dakle, družu se s Indijcima, ali i drugim strancima te Hrvatima. Nazrin (41, poljoprivredna radnica), primjerice, ističe kako više voli provoditi vrijeme s Hrvatima kako bi se što lakše uklopila u društvo primitka te kazuje: „Draži su nam Hrvati. Nisu nam dragi Indijci, ali su nam dragi Hrvati.“⁷⁵

Druga kazivačica, Muskan (21, poljoprivredna radnica) ističe kako su je Hrvati, kolege s posla, vrlo dobro prihvatili te s njima ima vrlo blizak, čak i obiteljski odnos: „I ja isto. Jako mi se sviđaju [Hrvati] jer imam mnogo „mama“ ovdje. Imam jednu „mamu“ i jednu „tetu“ (kolegica koje kazivačica iz milja zove mama ili teta, op. a.). Svi me pozivaju da dođem kod njih doma. Imaju djecu, već odraslu djecu. I oni također razgovaraju sa mnom. Družim se s njima.“⁷⁶

Što se tiče zajednica ili grupa indijskih imigranata u Hrvatskoj, kazivači ističu kako nisu dio niti jede službene zajednice niti organizacije. U istraživanju prisutnosti ovakvih organizacija u Hrvatskoj, istaknulo se Hrvatsko – Indijsko društvo čiji je cilj razvoj, promicanje i unaprjeđenje odnosa između hrvatskog i indijskog naroda. Osnovano je 1994. godine, a prema njihovoj službenoj internetskoj stranici, djeluju na raznim područjima, od međunarodne suradnje, obrazovanja, kulture i umjetnosti te znanosti i istraživanja.⁷⁷ Organizacija je također aktivna na društvenoj mreži Facebook te redovito objavljuju objave kako bi izvijestili o skupovima, promocijama knjiga ili organiziranim događajima.

⁷⁴ „No, there are some Croatians also. I was very surprised there were some Croatians also. There were some people from the United Kingdom.“

⁷⁵ „We like it for Croatian people. We don't like Indian people, but we like Croatian people.“

⁷⁶ „I the same. I like too much [Croatian people] because I make too much „mama“ there. I make „mama“ and one „teta“. (colleagues whom she fondly calls mom or aunt) Everybody standing for me come to my house with me. And they have the kids also like big, big one kids. And they also talking to me. I go with them.“

⁷⁷ usp. Hrvatsko – Indijsko društvo, <https://hid-cis.hr/> (posljednji pristup 10. 07. 2024.)

Međutim, svi kazivači u ovom istraživanju ističu kako za ovu organizaciju nisu čuli te nisu dio nje. U narednim istraživanjima valjalo bi istražiti njihovu ulogu kao sudionika u integraciji imigranata iz Indije u Hrvatskoj.

Nadalje, zanimalo me koje neformalne grupe i zajednice tvore te kako one funkcioniraju. Kazivači uglavnom spominju virtualne grupe na društvenoj mreži Facebook te na aplikaciji Whatsapp. Osim već spomenute igre kriketa, neformalne grupe u kojoj se kazivači sastaju fizički, ali i virtualno, kazivač ističe i sljedeće neformalne grupe Indijaca:

„Da, postoje. Postoji indijska grupa Indijanaca iz tvrtke. Zatim, postoji kriket klub u kojem igraju Indijanci. Zatim, kao što sam rekao, tu je bistro, indijski restoran, koji je imao grupu. Ja nisam bio dio te grupe, ali znam da je nekoliko mojih prijatelja bilo. Pa da, postoje ti klubovi i grupe u kojima se ljudi, da... okupljaju" Shiva (26, inženjer)⁷⁸

Pretraživanjem društvene mreže Facebook nailazim na nekolicinu grupa poput *Indians in Croatia* koja broji 15.610 članova, zatim istoimena grupa od 4.900 članova ili *Indians in Croatia (official)* koja broji 3.207 članova. Sličnih grupa postoji još nekoliko, no ove ističem kao one s najvećim brojem članova. Sve tri grupe se aktivne, a najčešći se objavljuju oglasi za posao (u kojima hrvatski i indijski državljani objavljuju da traže zaposlenike, a indijski državljani da traže zaposlenje). Također, objavljuju se savjeti za putovanja ili upiti o tome kako se zaposliti u Hrvatskoj. Naposljetku, valja istaknuti i velik broj upita za pronalazak i najam smještaja. Ova platforma, stoga, ima ulogu u integraciji migranata odnosno kao važan faktor u integraciji na mezarazini. Isto tako, platforma LinkedIn se pokazala kao važan posrednik koji spaja Indijce u Hrvatskoj, ali i sve one Indijce koji su u Indiji, a žele doći u Hrvatsku, kao što potvrđuje iskustvo:

„Da, ljudi koji dolaze ili koji žele doći u Hrvatsku još uvijek me kontaktiraju preko LinkedIna i slično. Pitaju me kako to (dolazak u Hrvatsku) funkcionira, koliko dugo traje, koje korake treba poduzeti, treba li prije dolaska pronaći smještaj ili kako tvrtka funkcionira. Mislim, sve [pitaju]. Shiva (26, inženjer)⁷⁹

⁷⁸ „Yeah, it's there. I mean pretty much Indian group Indians of the company is there. Then there is a cricket club where Indians play. Then as I said, there is the bistro, the Indian restaurant, which had a group. I mean I was not part of it, but I know a couple of my friends were part of it. So yeah, there are these clubs and groups where people, yeah... They get together“

⁷⁹ „Yeah, I think still people who are coming or who are looking to come to Croatia, also still contact me via LinkedIn or something. Asking how it works, how long it takes, what are the steps to be taken, whether accommodations has to be looked into early or how the company works. I mean [they ask] everything.“

Komunikacija putem ovakve platforme ne omogućava samo lakše stvaranje veza nego i olakšava pristup informacijama te sudjeluje kao posrednik u odlukama o preseljenju. Dakle, iako kazivači napominju kako Indiju posjećuju jednom ili dva puta godišnje, dostupnost platforma poput LinkedIna i jednostavnost komunikacije utječu na formiranje transnacionalnih migrantskih mreža budući da je na taj način vrlo jednostavno ostati povezan sa zemljom porijekla. Važna razlika između procesa integracije i transnacionalnih mreža jest u tome što integracija teži jačanju veza sa zemljom boravka, a formiranje transnacionalnih mreža jača veze sa zemljom porijekla (Garha i Paparuso 2018: 20). Garha i Paparuso u svom istraživanju ističu kako se pomoću transnacionalnih mreža, koje služe kao mehanizam za protok resursa i informacija u globalnoj indijskoj dijaspori, kazivači u istraživanju lakše kreću iz jedne zemlje u drugu (ibid.). Ta mogućnost često rezultira time da imigranti imaju privremeni stav prema svom boravku u zemlji primitka gdje uvjeti nisu zadovoljavajući, a osobito kada im to pruža mogućnost da uspoređuju svoj životni standard s onim svojih prijatelja ili članova obitelji u drugim zemljama. „To ih obeshrabruje da njeguju osjećaj pripadnosti i privrženosti zemlji boravka te da ulažu napore u povećanje stupnja integracije u domaće društvo.“ (ibid.) Dakle, informacije o radu i uvjetima života koje dobivaju u toj transnacionalnoj zajednici mogu im olakšati planiranje i odluku za preseljenjem u druge zemlje (ibid.). Međutim, kao što je već spomenuto ranije, neki kazivači u mom istraživanju unatoč dostupnosti informacija te ponekad unatoč pozivima prijatelja na preseljenje u neku drugu zemlju, ostaju pri želji da nastave svoj život u Hrvatskoj. Stoga Sindabad (27, poljoprivredni radnik) planira nastaviti život sa budućom suprugom u Hrvatskoj, Nazrin (41, poljoprivredna radnica) nastoji pozvati svoje dvoje djece iz Indije da dođu živjeti i raditi u Hrvatsku te priželjkuje nastaviti svoj život s kćeri Muskan (21, poljoprivredna) u Hrvatskoj. S druge strane, visokokvalificirani kazivači, svoj ostanak u Hrvatskoj vežu većinom uz budućnost zaposlenja kod jednog poslodavca (i uz „EU plavu kartu“ koju su dobili na temelju obrazovanja i zaposlenja kod tog poslodavca) te njeguju transnacionalne mreže. Unatoč tome što su zadovoljni životom u Hrvatskoj, prakticiranjem transnacionalnih veza imaju neprestan i neometan pristup informacijama o potencijalnim boljim prilikama u drugim europskim zemljama i šire. Prema tome, Shridhar (42, inženjer) navodi sljedeće: „Prema radnoj dozvoli mogu ostati do 2024. tako da ću to sigurno odraditi, a možda nakon iduće godine donijet ću odluku da li da nastavim ili da odem negdje drugdje. No, definitivno ću biti ovdje još godinu dana.“⁸⁰

⁸⁰ „My work permit allows me to stay until 2024. So I will be completing that for sure, and maybe after next year I will make a decision to continue or to go somewhere else. But definitely I’m looking for one year more.

Također, kako se to već moglo vidjeti iz prikazane etnografske građe, kazivači njeguju socijalne migrantske mreže putem različitih grupa društvenih mreža, aplikacija (primjer Whatsapp aplikacija), sudjelovanjem u igri kriket, te interakcijom s kolegama na poslu itd. Mreže migranata mogu se definirati kao „skupovi međuljudskih veza koje povezuju migrante, bivše migrante i članove društva primitka u područjima porijekla i odredišta“ kroz rodbinske i prijateljske veze te veze formirane zajednice (Massey et al., 1993: 448 prema Catsles et. al. 2014: 40). Specifično za socijalne migrantske mreže jest to što čine društveni kapital na koji se migranti mogu osloniti kako bi dobili pristup resursima (usp. Massey et al. 1998 prema Catsles et. al. 2014: 40). Društveni kapital čine potencijali i resursi koji proizlaze iz postojanja trajne mreže poznanstava ili članstva u grupi (Bourdieu, 1985: 248 prema Catsles et. al. 2014: 40). Stoga, zahvaljujući socijalnim migrantskim mrežama trošak migracije se smanjuje za svakog novog migranta kada on ili ona koristi društveni kapital iz mreža. (Massey et al. 1998 prema Kou et al. 2015: 6). Već naseljeni migranti često preuzimaju ulogu „prvotnog uporišta“ (Böcker, 1994) te smanjuju troškove i rizike kasnije migracije i naseljavanja. Oni pružaju informacije, organiziraju putovanja, pomažu u pronalasku posla i smještaja te pomažu pri prilagodbi na novo okruženje. Migrantske zajednice razvijaju vlastitu ekonomsku i društvenu infrastrukturu. Stoga, stvaranjem migrantske zajednice na određenom mjestu se povećavaju vjerojatnosti za daljnje, buduće migracije na isto odredište (Castles et al. 2014: 40, 41).

Što se tiče kazivača u ovom istraživanju, kao što smo već napomenuli u poglavlju o uzrocima migracija, određeni kazivači (Sindabad 27, poljoprivredni radnik; Muskan 21, poljoprivredna radnica; Nazrin 42, poljoprivredna radnica) ističu koliko su im migrantske mreže u obliku veza s rodbinom koja je već živjela u Hrvatskoj olakšale dolazak i pronalazak posla. One su također utjecale na odluku o emigraciji iz Indije i mjesto u koje će imigrirati. Također, određeni kazivači ističu migrantske mreže koje su se za njih ostvarile u obliku pristupa i izmjena informacija (većinom putem platforme LinkedIn) s kolegama koji su već bili zaposleni u istoj tvrtki. Isto tako, oni su po svom zaposlenju, također, činili uporište i izvor informacija za one zaposlenike koji tek dolaze:

„Ako je netko zaposlen iz Indije i dolazi ovdje, ponekad me kontaktira na LinkedInu i pita kakva je tvrtka, kako je raditi ovdje. Također kontaktiraju me i kada imaju neka

pitanja u vezi s nekim procesom i slično. Kako sam već prošla kroz proces, uglavnom na sve odgovaram i pokušavam biti od pomoći.“ Supriya (27, inženjer)⁸¹

Međutim, informacije o državi primitka koje dolaze do onih koji još uvijek nisu emigrirali iz matične države često mogu biti krive, a uzrok tome može biti preuveličavanje priča o uspjehu migranata koji su prije imigrirali u tu državu primitka (Ghosh u Crisp, 1999: 6 prema Klvanova 2009: 114). Iako pristup internetu i društvenim mrežama (potencijalnim) imigrantima danas uvelike olakšava prikupljanje informacija, krive informacije još uvijek utječu na percepciju (potencijalnih) imigranata o državi primitka, kao što sam zabilježila u istraživanju:

„Pretraživao sam YouTube i tako sam vidio jedan video agencije iz južnog dijela Indije. Kontaktirao sam ih, i, kao i svi agenti, i oni su dali drugačiju, potpuno drugačiju sliku Hrvatske. Nas trojici prijatelja su rekli da će nam plaća biti oko 2000 eura u to vrijeme i da ćemo raditi posao menadžera u (industrijskoj, engleskoj) tvrtki. Prilikom izdavanja ugovora, na ugovoru ja sam bio naveden kao radnik u poljoprivredi. Dakle, agencija je rekla da je to dokumentacija samo za vizu, ali pravi posao menadžera će započeti u Hrvatskoj. I uzeli su nam nešto novca. Nakon što smo došli ovdje, saznali smo da to nije ono što su obećali. A plaća je tada bila oko 4.250 kuna mjesečno.“ Manish (39, voditelj dostavljača)⁸²

8. Politika integracije Republike Hrvatske u odnosu na življena iskustva imigranata iz Indije u Republici Hrvatskoj

U procesu integracije, osim što sudjeluju sami imigranti, sudjeluje i društvo primitka. „Međutim, ta su dva "partnera" fundamentalno nejednaka u smislu moći i resursa. Društvo primitka, posebice njegova institucionalna struktura i reakcija na pridošlice, daleko više od samih imigranata, utječu na ishod procesa [integracije]“ (Penninx i Garces-Mascarenas 2016: 17). Bilo da se radi o općim politikama ili onima koje se izričito tiču integracije imigranata,

⁸¹ „If somebody is hired from India to come here, maybe they contact me on LinkedIn and ask how is the company, how is it working here. And also when they have some questions regarding some process or something, they do reach out to me. And since I've already gone through the process, I mostly answer all of them and try to be helpful.“

⁸² „I was looking on the YouTube. So on YouTube I saw one video and they had an agency in southern part of India. So I contacted them and as all agents, they also gave a different, complete different picture of Croatia. We three friends were together, so told us that your salary will be around 2000 euros at that time and we will do a manager job in an (industrial, english) initial company and on issuing the contract it was, the contract, I was as a worker in agricultural field. So the agency said that it's the documentation part only for the visa, but the real work will start in Croatia as a manager only. And it took some money from us. And after coming here, we came to know that it's not what they promised. And the salary was, at that time it was around 4,250 kuna per month.“

budući da njih politički definira većina, odnosno društvo primitka, postoji velika mogućnost da one budu jednostrane. One predstavljaju zahtjeve i očekivanja dominantnog dijela društva te se ne temelje na pregovorima i na dogovoru sa samim grupama imigranata (Penninx i Garcés-Mascareñas 2007: 11). Pa je stoga, svrha „Migracijske politike Republike Hrvatske za razdoblje 2013. – 2015.“ (NN, br. 27/13), prihvaćene kao jedan od uvjeta pristupanja Hrvatske Europskoj Uniji, osiguranje da migracijska kretanja u državi budu u korist socijalnog i gospodarskog razvitka društva i države (Novak i Giljević 2019: 172, 173).

Nadalje, nakon pristupanja Hrvatske Europskoj Uniji daje se više značaja pitanju integracije imigranata. Stoga je donesen Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15),⁸³ osnovano je Stalno povjerenstvo za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo (2013. godine). Radna skupina navedenog povjerenstva je izradila Akcijski plan za uklanjanje prepreka za ostvarivanje određenih prava na području integracije stranaca za razdoblje 2013. – 2015. te Novi Akcijski plan za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje 2017. – 2019. Iako se za Akcijski plan za uklanjanje prepreka za ostvarivanje određenih prava na području integracije stranaca za razdoblje 2013. – 2015. ističe da obuhvaća sve kategorije stranaca, mjere su usmjerene prema integraciji i reguliranju položaja osoba pod međunarodnom zaštitom (ibid. 174, 175), dok konkretno naglaska na politikama integracije suvremenih dobrovoljnih imigranata trećih zemalja nema.

Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina 2022. godine izdao je „Vodič kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“. Tu je publikaciju izradila već spomenuta Radna skupina Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo. Prema toj publikaciji i već spomenutim izvorima koji govore o integracijskoj politici Republike Hrvatske, integracijska politika Republike Hrvatske se odnosi na sljedeća područja integracije: zapošljavanje i rad, obrazovanje, stanovanje, socijalnu skrb, zdravstvenu zaštitu te na organizacije civilnoga društva.⁸⁴

Prema spomenutim Akcijskim planovima područja integracije uključuju i „međunarodnu suradnju, međuresornu suradnju te senzibilizaciju javnosti i stručnih djelatnika

⁸³ usp. <https://www.zakon.hr/z/798/Zakon-o-me%C4%91unarodnoj-i-privremenoj-za%C5%A1titi> (zadnje gledano 30. 08. 2024.).

⁸⁴ usp. „Vodič kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Vodi%C3%A7%20kroz%20integraciju_HRVATSKI.pdf (zadnji pristup 04. 09. 2024.).

o osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita“ (Blagojević 2020: 725). S obzirom na temu i opseg rada te budući da se potonja područja integracije odnose na osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom, u ovom radu se njima ne bavim.

Prema iskustvima kazivača pokušat ću prikazati razlike i podudarnosti između kazivanja kazivača i propisanog, „idealnog“ plana provedbe integracije za strance.

Što se tiče zapošljavanja i rada, kazivači ističu kako su svi ovdje legalno te rade na temelju dozvola za boravak i rad ili na temelju dozvole za boravak u rad „EU plave karte“.

Pogledamo li prava koja imaju imigranti na temelju dozvola za boravak i rad, među ostalim valja naglasiti da, prema Zakonu o strancima Republike Hrvatske, zahtjev za spajanje obitelji sa državljaninom trećih zemalja mogu podnijeti samo članovi uže obitelji (usp. čl. 63 Zakona o strancima RH). To za neke kazivače znači da je budućnost njihovog daljnjeg i dužeg boravka u Hrvatskoj upitna zbog nemogućnosti dovođenja svojih roditelja ili punoljetne djece u Hrvatsku.

Nadalje, kazivači ističu kako djelomično znaju koja su im prava po pitanju rada u Republici Hrvatskoj te napominju kako odgovore na pitanja vezana o Zakonu o radu većinom mogu dobiti od poslodavca. Također, Manish (39, voditelj grupe dostavljača) ističe:

„I na izvješću o plaći, što god piše na ugovoru, dobit ćete tu plaću. Ovdje su zakoni dobri za zaposlenike. Dakle, poslodavac ne može iskorištavati [zaposlenike]. Ako poznaješ zakone onda te poslodavac ne može iskorištavati niti te tjerati da radiš protiv svoje volje.“⁸⁵

Zakon o radu je dostupan i na engleskom jeziku na mrežnim stranicama Vrhovnog suda Republike Hrvatske.⁸⁶

O iskustvima pronalaska smještaja i stanovanju je već bilo riječi u poglavlju o društveno-ekonomskoj integraciji. Imigranti imaju pravo najma, kupovine i gradnje nekretnine.⁸⁷

⁸⁵ „On the salary report also, whatever it's written on the contract, you'll get that salary only. And over here the laws are good for the employees. So the employer can't exploit [employees]. If you know the laws then the employer can't exploit you and he can't force you to work against your will.“

⁸⁶ <https://www.vsrh.hr/en/legislation.aspx> (zadnje gledano 01.08.2024.)

⁸⁷ „Strane fizičke i pravne osobe mogu, ako zakonom nije drugačije određeno, pod pretpostavkom uzajamnosti, stjecati vlasništvo na nekretninama na području RH, uz suglasnost ministra nadležnog za poslove pravosuđa RH.“ u „Vodič kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Vodič%20kroz%20integraciju_HRVATSKI.pdf (zadnji pristup 04. 09. 2024)

Međutim, prema riječima kazivača, činjenica da su stranci ih ponekad sprječava u tome da unajme stan. Ovakve situacije dovode u pitanje integraciju na društveno-ekonomskoj razini.

Što se tiče zdravstvene zaštite, „u RH pravo na zdravlje zajamčeno je Ustavom svim građanima, a pravo na zdravstvenu zaštitu ostvaruje se na načelima humanosti, jednakosti i dostupnosti“.⁸⁸ Zdravstvena djelatnost se obavlja na razini zdravstvenih zavoda te na trima razinama: primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj. Na primarnoj razini osigurane osobe ostvaruju zdravstvenu zaštitu slobodnim odabirom doktora dentalne medicine i doktora opće medicine. Prema pravilima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje odabir doktora se „ograničava“ prema mjestu stanovanja, odnosno prema odredbama općih akata zavoda. Iako su kazivači naveli kako su većinom pronašli doktora opće medicine, najveći problem u pronalaženju su im predstavljali puni kapaciteti pacijenata kod nekolicine doktora opće medicine, otežana komunikacija (u obliku nedobivanja odgovora na upite elektronskim putem) kao i činjenica da kazivači ne govore hrvatski jezik, a određeni liječnici, odnosno službenici u zdravstvenom sustavu ne govore engleski jezik.

9. Zaključak

S obzirom na sve veći dolazak imigranata u Hrvatsku, u radu sam nastojala prikazati uzroke migracija suvremenih dobrovoljnih migranta iz Indije različite dobi, spola i obrazovanja te prikazati kako prolaze kroz proces integracije.

Kazivači su u Hrvatsku došli zbog zaposlenja koje su pronašli prije dolaska preko posredničkih agencija za zapošljavanje ili društvene mreže LinkedIn. Ova društvena mreža je važan faktor u stvaranju migrantskih mreža te se u radu može vidjeti kako su kazivači nakon svog dolaska u Hrvatsku i dalje nastavili aktivno graditi te mreže pružajući informacije svim potencijalnim državljanima Indije zainteresiranim za dolazak u Hrvatsku. Kõu et al. istražujući migracijske putanje visokokvalificiranih Indijaca u Nizozemskoj primjenjuju „life course“ teoriju te zaključuju kako na migraciju uvelike utječu briga za roditelje, sklapanja braka, itd. (2015) U ovom istraživanju također možemo zaključiti kako bliske osobe i značajni životni

⁸⁸ „Vodič kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Vodič%20kroz%20integraciju_HRVATSKI.pdf, str. 79 (zadnji pristup 04. 09. 2024)

dogadjaji poput sklapanja braka utječu na dugotrajnost migracije i odluku o (ponovnoj) migraciji.

Kompleksan proces integracije odvija se u nekoliko dimenzija i razina (usp. Penninx i Garcés-Mascareñas 2016). Činjenica da svi kazivači posjeduju dozvolu za boravak i rad u Hrvatskoj pokazuje da su uključeni u proces integracije na političko-pravnoj dimenziji, no budući da (još) nisu ostvarili pravo na državljanstvo može se jasno zaključiti da u toj dimenziji integracije nisu u potpunosti integrirani. Međutim, pojedinci mogu biti integrirani u društvo primitka u nekim dimenzijama, a u drugima ne. Stoga, Rajković Iveta naglašava kako potpuna pravna integracija ne predstavlja potpunu integraciju u svim drugim dimenzijama (usp. 2019). Garha i Paparusso taj fenomen integriranosti u određene sfere integracije i manjak integracije u druge sfere nazivaju fragmentiranom integracijom koja je većinom uzrokovana činjenicom da imigranti nisu sigurni u trajnost svoga boravka u zemlji primitka. To može biti pospješeno diskriminacijom od strane društva primitka, nemogućnosti učenja jezika države primitka, dugačkim administrativnim procesom priznavanja diploma, nedostatkom politika integracije za nekvalificirane radnike i sl. (usp. 2018). Prema kazivanjima kazivača u ovom radu, također je moguće vidjeti naznake tzv. fragmentirane integracije koja se prije svega očituje u nedostatku organiziranih grupnih besplatnih tečajeva hrvatskog jezika za niskokvalificirane radnike ili u nedostatku informacija o svim dostupnim besplatnim (internetskim) tečajevima. Naime, oni kazivači koji žele naučiti hrvatski jezik te, među ostalim, naglašavaju kako bi im to koristilo u pronalasku boljeg zaposlenja, imaju vrlo malo prilika za učenje jezika ili jezične tečajeve moraju plaćati. Također, treba uzeti u obzir i uvjete života koji u nekim slučajevima ne dopuštaju mogućnosti praćenja internetskih tečajeva ili otežavaju pristup informacijama. S druge strane, uz velik doprinos poslodavca, kazivači inženjeri, iako za obavljanje svoga posla nemaju potrebu za poznavanjem hrvatskog jezika, imaju priliku za učenjem jezika na tečajevima koje organizira poslodavac u tvrtki u kojoj rade.

Garha i Paparusso, u svom istraživanju integracije Indijaca u Italiji i Španjolskoj, ističu kako se visokokvalificirani i obrazovaniji migranti, kao i oni s legalnim boravkom uspješnije i brže integriraju u društvo (Busetta 2016, prema Garha i Paparusso 2018: 22). Razlika u mogućnostima integracije u ovom istraživanju se nazire i u činjenici da kazivači smatraju da im njihovo radno mjesto, a samim time i činjenica da su visokokvalificirani, pomaže u pronalasku smještaja. To ih ipak stavlja u povoljniju poziciju bez obzira na to što su stranci, i što, prema kazivanju i visokokvalificiranih i niskokvalificiranih kazivača, neki stanodavci ne žele iznajmljivati stanove strancima. Međutim, s obzirom na mali uzorak i na nepostojanje

drugih istraživanja na temu integracije Indijaca u Hrvatskoj, ovdje se radi samo o naznakama koje vrijedi pomnije istražiti u daljnjim istraživanjima.

Kirk et. al, (2017) u svom istraživanju nagovještavaju kako razlike u društvenoj klasi, kasti, bračnom statusu, dobi i spolu utječu na formiranje migrantskog iskustva visokokvalificiranih migranata iz Indije u Nizozemskoj. Prema kazivanjima u mom istraživanju nisam uvidjela razlike u integraciji kazivača prema spolu. Međutim, u narednim istraživanjima, s obzirom na veliku raznolikost između državljana Indije (među ostalim i na razini vjeroispovijesti, obrazovanja, kulture, pa i kaste) valjalo bi istražiti na većem uzorku kako sve ove razlike utječu na integraciju u zemlju primitka, odnosno kako se određena grupa po vjeroispovijesti, obrazovanju i sl., s obzirom na svoje karakteristike, integrira u društvo primitka (u odnosu na drugu grupu). Nadalje, budući da su svi intervjuirani kazivači u ovom istraživanju zaposleni, kao smjernicu za daljnja istraživanja ističem i pitanje jednakih mogućnosti za integraciju svih onih državljanina Indije koji žive u Hrvatskoj, ali nisu u radnom odnosu te pravo na boravak ostvaruju po nekim drugim osnovama. Na kraju, u radu je navedeno kako se većina politika integracije odnosi na tražitelje međunarodne zaštite i osobe pod supsidijarnom zaštitom što ukazuje na nedostatak (provođenja) politika integracije za suvremene dobrovoljne migrante (iz trećih država). Prema Blagojević, iako postoje pravni i institucionalni okviri integracije, istraživanja pokazuju kako njihova implementacija nije u potpunosti zadovoljavajuća, dok su integracijske politike migranata za 2015. godinu „tek polovično povoljne“ (usp. 2020: 729). Stoga, sva buduća opsežnija istraživanja na ovu temu mogu poslužiti i kao smjernice za oblikovanje integracijskih politika na lokalnim, ali i na višim razinama.

10. Popis literature

BLAGOJEVIĆ, Anita. 2020. “Pravni i institucionalni okvir integracije migranata u hrvatsko društvo”. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, vol. 57/3:707–737. <https://doi.org/10.31141/zrpf.2020.57.137.707>

ČAČIĆ-KUMPES, Jadranka, Snježana GREGUROVIĆ i Josip KUMPES. 2012. „Migracija, integracija i stavovi prema imigrantima u Hrvatskoj“. *Revija za sociologiju*, vol. 42/3:305-336. <https://doi.org/10.5613/rzs.42.3.3>

LEWELEN C, Ted. 2002. „Globalization and Migration”. U *The Anthropology of Globalization* ur. Westport- SAD: Bergin & Garvey., 121-184.

CASTLES, Stephen i Mark J. MILLER. 1998. *The age of Migration*. London: MacMillan Press Ltd.

CASTLES, Stephen, Hein DE HASS i Mark J. MILLER. 2014. *The age of Migration*. London: MacMillan Press Ltd.

GARHA N. Singh i Angela PAPARUSSO. 2018. „Fragmented integration and transnational networks: a case study of Indian immigration to Italy and Spain“. *Genus*, vol. 74/12:1-26. <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0037-7> (zadnji pristup 20.08.2024.).

HECKMANN, Friedrich. 2005. „Integration and integration policies: IMISCOE network feasibility study“. *Bamberg: europäisches forum für migrationsstudien (efms) Institut an der Universität Bamberg* 1-277. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168ssoar-192953>

HERŠAK, Emil. 1998. *Leksikon migracijskoga i etničkoga nazivlja*. Zagreb, Institut za migracije i narodnosti: Školska knjiga.

JURKOVIĆ, Rahela i Marijeta RAJKOVIĆ IVETA. 2016. “Okus doma“: integracija azilantna protkana transnacionalnim procesima i promicanjem kulinarskih tradicija”. *Studia ethnologica Croatica*, vol. 28:147–178.

KIRK, Kate, Ellen BAL i Sarah R. JANSSEN. 2017. „Migrants in liminal time and space: an exploration of the experiences of highly skilled Indian bachelors in Amsterdam“. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 43/16: 2771-2787. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1314600> (zadnji pristup 24.07.2024.).

KLARENBECK, M. Lea. 2021. „Reconceptualising integration as a two-way process“. *Migration Studies*, vol. 9/3:902-921.

KLIVANOVA, Radka. 2009. “Moving Through Social Networks: The Case of Armenian Migrants in the Czech Republic”. *International Migration*, vol. 48/2:103–132. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2009.00565.x>

KÕU, Anu, Clara H. MULDER i Ajay, BAILEY. 2017. „For the sake of the family and future’: the linked lives of highly skilled Indian migrants“. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 43/16. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1314608> (zadnji pristup 30.07.2024)

KÕU, Anu, Leo VAN WISSEN, Jouke VAN DIJK i Ajay BAILEY. 2015. „A Life Course Approach to High-skilled Migration: Lived Experiences of Indians in the Netherlands“. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 41/10. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2015.1019843> (zadnji pristup 24.07.2024)

LALIĆ NOVAK, Goranka i Teo GILJEVIĆ. 2019. “Pravno i institucionalno uređenje integracije migranata u Republici Hrvatskoj – prema europskom modelu”. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, vol. 10/1:163–184.

LEWELLEN, C. Ted. 2002. *The anthropology of globalization : cultural anthropology enters the 21st century*. Westport, Connecticut: Bergin & Garvey.

MARINESCU, Angelica. 2014. „The „new“ indian diaspora in Romania. Home and belonging“. *Synergy*, vol. 10/2:224-237.

PENNINX, Rinus. 2007. “Integration Processes of Migrants: Research Findings and Policy Challenges”. *Migracijske i etničke teme*, vol. 23/1-2:7–32.

PENNINX, Rinus i Blanca GARCÉS-MASCAREÑAS. 2016. “The Concept of Integration as an Analytical Tool and as a Policy Concept”. U *Integration Processes and Policies in Europe: Contexts, Levels and Actors*, ur. Blanca Garcés-Mascareñas i Rinus Penninx. Cham: Springer, 11–30. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-21674-4_2 (20.07.2024.).

QURESHI. M. H. 2023. „Cultural Diversity in India“. *Journal of Development Policy and Practice*, vol. 8/1:13–23.

POTKONJAK, Sanja. 2014. *Teren za etnologe početnike*. Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo, FF Press.

POTNURU, B. Kumar i Vishishta SAM. 2015. "India-EU engagement and international migration: Historical perspectives, future challenges, and policy imperatives". *IIMB Management Review*, vol.27/1: 35–43. <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2015.01.001> (zadnji pristup 20.05.2024.).

RAJKOVIĆ IVETA, Marijeta i Rina GEČI. 2017. "Albanski zlatari i pekari s Kosova u Zagrebu: migracije i etničko poduzetništvo". *Studia ethnologica Croatica*, vol. 29: 279–304.

RAJKOVIĆ IVETA, Marijeta. 2019. "Državljanstvo vs. integracija: iskustva visokoobrazovanih Hrvata iz Venezuele i Roma nogometaša". *Studia ethnologica Croatica*, vol. 31/1: 157-184.

RODRÍGUEZ-GARCÍA, Dan. 2010. „Beyond Assimilation and Multiculturalism: A Critical Review of the Debate on Managing Diversity“. *Journal of International Migration and Integration*, vol. 11/3:251-271.

11. Internetski izvori

„Akcijski plan Grada Zagreba za integraciju tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je je odobrena međunarodna zaštita za 2022. godinu“ [Chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://web.zagreb.hr/sjednice/2021/sjednice-skupstine_2021.nsf/0/C12586DF003A998EC12587C00048F0A9/\\$FILE/02%20Prijedlog%20akcijskog%20plana.pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://web.zagreb.hr/sjednice/2021/sjednice-skupstine_2021.nsf/0/C12586DF003A998EC12587C00048F0A9/$FILE/02%20Prijedlog%20akcijskog%20plana.pdf) (zadnji pristup 04.08.2024.)

„Hrvatsko - Indijsko Društvo“ <https://hid-cis.hr/announcements/> (zadnji pristup 31.07.2024.)

„Indian languages“ Ministry of Education, Government of India. https://www.education.gov.in/hi/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/languagebr.pdf (zadnji pristup 30.08.2024)

„Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2023.“ <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76802> (zadnji pristup 04.08.2024.)

Mjesečne statistike izdanih dozvola za boravak i rad za srpanj 2024. godine <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/8/Mjesečne%20statistike%20srpanj%202024.pdf> (zadnji pristup 04.08.2024.)

„Odluka o osnivanju Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo“ NN 110/2019 (15.11.2019.), - https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_11_110_2218.html (zadnji pristup 09.09.2023)

PAHLIĆ, Iva. 2024. Indijski biznismen otvorio dućan u samom centru Zagreba, zavirili smo unutra: "Zaljubio sam se u Hrvatsku, ali nešto mi je nedostajalo...". Jutarnji list, 29. srpnja 2024. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/indijski-biznismen-otvorio-ducan-u-samom-centru-zagreba-zavirili-smo-unutra-zaljubio-sam-se-u-hrvatsku-ali-nesto-mi-je-nedostajalo-15487177> (zadnji pristup 30.08.2024)

„Popis stanovništva 2011.“ <https://dzs.gov.hr/istaknute-teme-162/popisi-stanovnistva-2/popis-stanovnistva-2011/196> (zadnji pristup 04.08.2024.)

„Program učenja hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj“
<https://hrvatiizvanrh.gov.hr/programi-i-projekti/program-ucenja-hrvatskoga-jezika-u-republici-hrvatskoj/805> (zadnji pristup 31.07.2024.)

Statistike izdanih dozvola za boravak i rad za 2023. godinu <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/1/statistike%202023%20boravak%20i%20rad.pdf> (zadnji pristup 04.08.2024.)

„Vodič kroz integraciju – osnovne informacije za integraciju stranaca u hrvatsko društvo“. Vlada Republike Hrvatske. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Vodič%20kroz%20integraciju_HRVATSKI.pdf (zadnji pristup 04.09.2024)

Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15) <https://www.zakon.hr/z/798/Zakon-o-me%C4%91unarodnoj-i-privremenoj-za%C5%A1titi> (zadnji pristup 30.08.2024)

Zakon o strancima (NN 151/22) <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima> (zadnji pristup 30.8.2024)

12. Sažetak

„Integracijska iskustva suvremenih migranata iz Indije u Republici Hrvatskoj“

U radu se istražuju integracijska iskustva suvremenih dobrovoljnih migranata koji su iz Indije preselili u Hrvatsku. Cilj je istražiti uzroke migracija koristeći teoriju migracijskih sustava i teoriju socijalnih migrantskih mreža, na temelju devet polustrukturiranih intervjua s ispitanicima različite dobi, spola i obrazovanja, kao i na temelju analize prethodnih istraživanja i statističkih podataka. Svakodnevna integracijska iskustva analizirana su kroz pravno-političku, društveno-ekonomsku, kulturno religijsku i interakcijsku dimenziju integracije. U radu se analiziraju sličnosti i razlike između integracijske politike Republike Hrvatske i življenih iskustava imigranata iz Indije.

Ključne riječi: integracija, migrantske mreže, politika integracije, Indijci u Hrvatskoj

Summary

“Integration experiences of contemporary migrants from India in the Republic of Croatia”

The paper deals with the integration experiences of contemporary voluntary migrants who moved from India to Croatia. The goal is to investigate the causes of migration using the theory of migration systems and the theory of social migrant networks, based on nine semi-structured interviews with respondents of different age, gender and education, as well as based on the analysis of previous research and statistical data. Everyday integration experiences are analyzed through legal-political, socio-economic, cultural-religious and interactional dimensions of integration. The paper analyzes the similarities and differences between the integration policy of the Republic of Croatia and the lived experiences of immigrants from India.

Key words: integration, migrant networks, integration policy, Indians in Croatia